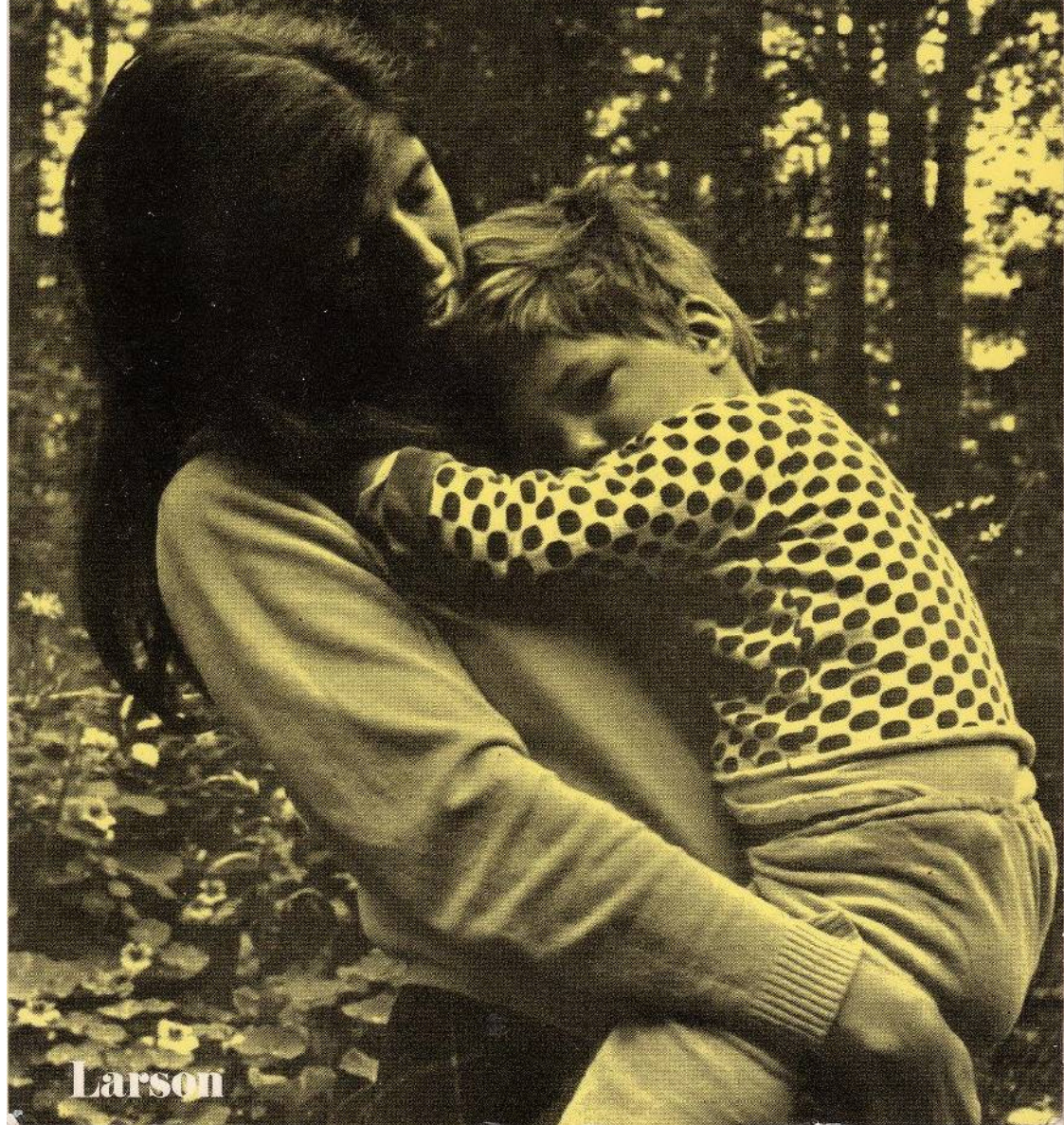

Brita Nordström
familjekampanjen
fortsätter

Larson

Familjekampanjen fortsätter

av

Brita Nordström

BOKFÖRLAGET ROBERT LARSON AB

*(c) 1971 Brita Nordström
Formgivning av Bo Berling
Omslagsbild av Hans Nordström
Baksidesbild av Olle Wester
Printed in Sweden*

Stockholm Alb. Bonniers boktryckeri 1971

(Återskapat till digital form av Henrik Wachtmeister 2005)

Innehåll

Vad vill denna bok	7
Vad är familjekampanjen	
<i>Hundra år</i>	14
<i>Kvinnosakskamp på nytt sätt</i>	15
<i>Vad vill barnen</i>	18
<i>Varför inte adoption</i>	23
<i>Kvinnorna på arbetsmarknaden</i>	25
<i>Produktion och produktivitet vår nya religion</i>	31
<i>Befolkningsproblem och vårdbidrag</i>	34
<i>Har vi rätt att sätta barn till världen</i>	38
<i>Flexibel arbetstid</i>	40
<i>"Vi tillhör östblocket" Vem bestämmer hur vi ska bo</i>	45
<i>Mänskligt U-land</i>	48
<i>"Kvinnans plats är på arbetsmarknaden, inte i hemmet anser regeringen" (AB)</i>	51
<i>Indoktrinering och familjesocialisering</i>	57
<i>Ny familjelagstiftning på väg</i>	60
Familjekampanjen startar	63
<i>Droppen som kom bägaren att rinna över</i>	65
<i>Brevet till statsministern</i>	67
Lavinen igång - händelserna dag för dag	71
<i>Nya skatteförslaget</i>	95
<i>Äntligen kunde vi hämta andan</i>	99
Vad har Familjekampanjen uppnått hittills	105
Familjekampanjen fortsätter	109
<i>Riksomfattande gemensamma kampanjer</i>	118
<i>Brevet till familjeministern</i>	123
Massmedia, ministrar och människor	125
Professorskan i Täby	155

Drygt 63 000 människor vet genom aktivt deltagande vad Familjekampanjen är. Så många undertecknade brevet till statsministern våren 1970.

Men många, många fler - praktiskt taget varje hem och familj i vårt land - berörs av det budskap som Familjekampanjen för fram.

Många har bett mig att i en bok klargöra varför Familjekampanjen startades i januari 1970, hur det gick till, vad Familjekampanjen uppnådde under det första året och hur den skall fortsätta.

Familjekampanjen fortsätter. I boken ges synpunkter på hur grupper kan bildas och arbeta överallt i vårt land.

Boken vill vara en väckarklocka. Den gör inte anspråk på att allsidigt täcka familjefrågorna, långt därifrån. Men den försöker få så många människor som möjligt att inse vad som håller på att ske med familjen och att få så många som möjligt att själva aktivt ta del i och påverka utvecklingen.

Näsbypark i december 1970
Brita Nordström

2

Vad är familjekampanjen

Familjekampanjen uppstod som en reaktion mot familjefientliga tendenser i tankar, idéer och politik i vårt svenska samhälle.

För att förstå vad Familjekampanjen verkligen är och vill måste vi se den mot bakgrund av dessa företeelser.

Detta avsnitt i boken försöker ge några glimtar ur det samhällstänkande och den politik, som förts under de senaste åren, och som ledde fram till Familjekampanjens födelse i januari 1970.

Hundra år

För hundra år sedan var min mormor lärarinna. När hon gifte sig MÅSTE hon sluta sin anställning.

1932 framlades ett förslag till riksdagen med begäran om en utredning om inte den gifta kvinnan borde förbjudas att yrkesarbeta. Giftna kvinnor som förvärvsarbetade ansågs vara illojala mot männen. Det skrevs allmänt i tidningarna att gift kvinna inte skulle ta maten ur munnen på familjeförsörjaren - mannen. Kvinnor, som arbetade på banker och försäkringsbolag denna tid, MÅSTE sluta sitt arbete när de gifte sig.

1939 kom den lag, som fastslår att arbetstagare inte får avskedas på grund av förlovning, giftermål, havandeskap eller barnsbörd.

1971, efter 100 år alltså, har vinden vänt helt om. Nu måste de unga kvinnorna bevaka sin rätt att själva ta hand om de barn de sätter till världen.

Det har länge varit högkonjunktur av varierande styrka, och följaktligen har kvinnorna behövts på arbetsmarknaden. Men inte så mycket att de accepterats i vilken ålder som helst. Fortfarande kan samhället och arbetsgivarna diktera villkoren för kvinnors förvärvsarbete.

Du, som är ung, ser inte alltid skeendet så tydligt som vi äldre. Du har inte upplevt tidigare förhållanden. Du låter Dig ibland alltför lätt förledas av lockropen från politiker, modeideologer och kvinnoaktiviteter.

14

Kvinnosakskamp på nytt sätt

Kvinnosakskvinnorna får ursäkta. Men jag tycker att de arbetar på grundval av ett urmodigt, fantasilöst, varför inte säga reaktionärt program.

De utgår fortfarande från att kvinnans jämlikhet består i rätten att göra samma saker som männen. De driver den tesen så hårt att vi snart blir TVUNGNA att göra samma saker.

Att kvinnor KAN göra samma saker som män, är det väl ingen som betvivlar.

Men vi måste framhålla att vi dessutom har uppgifter, som är viktigare på det mänskliga planet, och som vi som kvinnor är särskilt lämpade för.

Det är kvinnan, som föder barn till världen. Inte mannen. En biologisk funktion grundad på biologiska olikheter. Vem kan på vetenskapliga grunder påstå att det endast finns yttre olikheter mellan man och kvinna?

Thord Erasmie, lektor i pedagogik och psykologi, påpekar att i de renodlade personlighetsvariablerna är skillnaderna stora och säkerställda mellan könen. Han påpekar också att psykoanalytiker hävdar, att dessa skillnader beror på olika sätt att sublimeras sexualiteten. När manlig sexualitet sublimeras, leder det till aktivitet och aggressivitet, som tar sig uttryck i bl.a. karriärivert. Den kvinnliga sexualiteten kanaliseras till mer vårdande och personlighetsinriktade aktiviteter.

Till och med i Sovjetunionen, där kvinnor under de sista femtio åren utbildats och arbetat på samma villkor som männen, väljer kvinnorna gärna vårdande och undervisande

15

yrken. Det är knappast en tillfällighet att 90 procent av läkare, psykologer och lärare i Sovjet utgörs av kvinnor!

Varför måste den kvinnliga dragningen till vårdande yrken bortförklaras som något nästan skamligt, som någotsom påtvingats oss genom olämpliga "könsdiskriminerande" impulser i barn- och ungdomen?

Bör inte lusten att vårda i stället ses som en ytterligt värdefull kvinnlig egenskap, som samhället bör ta vara på, när vi inom en snar framtid enligt våra framtidsforskare får datastyrda fabriker och måste sysselsätta allt fler människor inom den vårdande sektorn?

Är det jämlikt, att kvinnor för att känna sitt människovärde måste rätta sig efter manssamhället och anamma dess värderingar?

Måste vi inte på allt sätt arbeta på att förändra detta manssamhälles attityder mot det kvinnliga? Annars står vi glatt till tjänst med att ytterligare förstärka det.

Har kanske kampen för kvinnans likaberättigande i yrkeslivet under årtiondenas lopp förblindat de kvinnor, som kämpat på barrikaderna?

Vi måste så hårt understryka det väsentliga och betydelsefulla i vårdandet av den nya generationen, att männen får en önskan att tränga in på "vårt" område, att få vara med om detta det mest fascinerande i människolivet, att leda, hjälpa och forma en ny människa.

Den rätten har vi kvinnor haft sedan urminnes tider. Ska vi frivilligt lämna den ifrån oss för en så futtig orsaks skull som att bevisa att vi minsann är lika goda som männen när det gäller yrkesarbete? Har vi inte tappat blicken för väsentligheter då?

I stället för att snällt anamma manssamhällets värderingar och krav ska vi ställa krav. Vi ska begära att den vårdande perioden värderas lika högt som vilket annat yrkes-

16

arbete som helst och berättigar till ATP. Då kanske männen rent av vill vara med och konkurrera om hemmaåren som barnavårdare. De är välkomna. De som vill det är säkert lika lämpliga som kvinnorna. Men VI FÖRÄLDRAR ska inte mot vår vilja behöva lämna ifrån oss våra barn att fostras av främmande människor.

Vi lever allt fler år, håller oss vitala upp i allt högre åldrar. Den vårdande perioden i vårt liv krymper allt mer i förhållande till de övriga perioderna i livet. Men skall den därför värderas lägre?

Den period, som är den arbetsammaste men samtidigt den mest levande, betydelsefull för personlighetsutvecklingen både hos de vuxna och barnen, den period i livet när känslkontakten barn-föräldrar skapas, den perioden måste värderas särskilt högt.

Vi har våra barn till låns en kort tid, ett par tiotal år högst. Sen flyger de ifrån oss. Har de blivit våra närmaste vänner eller är de främmande unga varelser? HUR förhållandet blivit beror till stor del på känslkontakten under tidigare år. Har vi råd att avstå från denna period tillsammans med våra barn? VILL vi avstå från den?

Ännu har vi tid att ändra den väg vi är inne på. Den väg, som bara mynnar ut i ett redan föråldrat, i öststaterna av allt att döma inom kort passerat stadium.

Ännu har vi chansen att bli ett föregångsland på det här området. Men då måste vi förändra vår materialistiska, ytliga och krassa syn på vad som är väsentligt i livet.

17

Vad vill barnen

Det lilla barnet sträcker armarna efter modern i sund instinkt. modern representerar för barnet ömhet, värme, mättnad, trygghet.

modern känner stark längtan att ge det hjälplösa barnet denna trygghet och värme.

modern kan bytas ut mot en annan vårdare, men då måste det vara samma vårdare. Täta byten av vårdare kan ge barnen själsliga defekter. En mycket nära kontakt med en eller två vuxna är förutsättningen för att barnet skall utvecklas på ett tillfredsställande sätt.

Eftersom barnet inte kan föra sin egen talan, måste vi i det här fallet lyssna inte bara på vår egen känsla och instinkt utan också på experter och vetenskapsmän. Men det måste vara vetenskapsmän, som objektivt lägger fram sina forskningsresultat. Det får inte vara politiskt färgade avarter av dessa forskningsresultat, som föreläggs allmänheten.

Det senare händer alltför ofta.

Låt mig ta ett bland många exempel.

I LO:s tidning "Fackföreningsrörelsen" av den 4 juni 1970, har Lars-Olof Lundberg skrivit en artikel kallad "Tro och vetande om barnstugan", där han redogör för Arne Sjölungs bok "Börnehavens og vuggestuens betydning for barnets udvikling", Socialforskningsinstitutets publikation 38, Teknisk forlag, Köpenhamn 1969. Mitt på sidan 411 i "Fackföreningsrörelsen" påstår Lars-Olof Lundberg om barnstugan att: "Även den språkliga utvecklingen stimuleras utom för barn i 2-3 och 6-årsåldern." I bildtexten nederst på samma sida står följande om barnstugan: "Dess-

18

utom stimuleras intelligens och språklig utveckling."

Båda dessa påståenden är ren lögn. Sjölungs bok, som är en analys av undersökningar från hela världen, redovisar i verkligheten ett helt annat resultat. På sid. 321 i Sjölungs bok står följande: (börnehavet översätts i fortsättningen med barnstuga)

"Det är registrerat allt som allt 12 undersökningar företagna i flera länder, särskilt i Europa, som berör barnstugans effekt på barnets språkliga utveckling. De flesta av dessa undersökningar tyder på att barnstugebarn i språkligt hänseende utvecklar sig sämre än hemmabarn, bara 2 svenska undersökningar, som företagits i lekskola, visar en svag tendens till positiv effekt, som dock icke är statistiskt signifikant, men dels är eleverna i en lekskola på grund av det korta uppehållet per dag eller varannan dag ju också på ett sätt ett slags hemmabarn, dels är lekskolans pedagogiska program ju mer pedagogiskt betonat än de vanliga barnstugeprogrammen."

I fortsättningen säger Sjölund att barnstugebarn i 2-3årsåldern och i 6-årsåldern är de som retarderas mest i den språkliga utvecklingen.

På sid. 150 och följande har Sjölund närmare redogörelser för dessa undersökningar. Låt mig bara dra fram två av dessa för att ytterligare belysa hur felaktigt saken framställts i Fackföreningsrörelsen. Jag citerar:

"En engelsk undersökning (Moore, 1966) omfattade ett långtidsstudium av 76 barn, varav några uppehöll sig på daginstitutioner, andra i hemmet. Observationerna, som var mycket grundliga, är företagna då barnen var $\frac{1}{2}$ år, $1\frac{1}{2}$ år, 3 år, 5 år och 8 år, och målet var att undersöka den betydelse språket har för den tidiga mentala utvecklingen. De barn, som hade varit i dagisinstitu-

19

tion från tidig ålder, tenderade till att vara språkligt retarderade, även om deras andra egenskaper inte var särskilt påverkade. Skillnaden var statistiskt signifikant; samtidigt konstaterade undersökningen en liten skillnad på pojkar och flickor, som pekade på att flickorna på institution utvecklade sig sämst."

"Langmeier och Zdenek. (1963) konstaterar i en undersökning på tjeckiska institutioner att bara 1 av 8 institutionsbarn i ettårsåldern hade normal språklig utveckling medan 9 av 10 hemmabarn hade det."

Må detta vara nog för att belysa hur vetenskapliga rön kan framläggas för allmänheten på politiskt färgat sätt.

Eftersom Sjölund's bok är på 400 sidor, finns det ingen möjlighet att här ge en ingående redogörelse för den. Men eftersom fakta, som pekar på att hemmavård, kan vara att föredra framför daghemsvård, så sällan redovisas för allmänheten, vill jag dock här ge ytterligare några korta citat. På sid. 338 står:

"Undersökningarna tyder på att barn, som startar i barnstuga före 3-årsåldern, blir mer beroende och mindre självständiga än barn, som startar efter 3-årsåldern."

På sidorna 318 och 319 talas om åtskillnadschock när barnet börjar i barnstuga. Jag citerar:

"Undersökningar tyder på, att en gradvis övergång kan förebygga eller förminska en åtskillnadschock ... Undersökningar pekar på att en åtskillnad innan ett nära känslomässigt band knutits mellan mor och barn (dvs. omkring 6 månaders ålder) inte medför någon åtskillnadschock. I gengäld kan detta bli orsak till att där heller inte kommer att knytas något känslomässigt band mellan mor och barn. Undersökningar pekar på att de största åtskillnadsvanskligheterna föreligger mellan ½ och 1 ½-årsåldern."

20

På sid. 315 säger Sjölund att man i många undersökningar har konstaterat ångesttillstånd hos barnstugebarn i 2-3-årsåldern. Man är inte säker på orsaken och önskar mer forskning på det området.

Jag är ingen motståndare till barnstugor. Likaväl som det finns bättre och sämre hem, finns det givetvis bättre och sämre barnstugor beroende på vårdarnas intresse, mänskliga värme och engagemang i barnen och inte minst på hur stor arbetsbelastningen är i hem och barnstuga.

Vad jag reagerar emot är att undersökningar, som oftast redovisar både positiva och negativa sidor för barnstugorna, inte recenseras objektivt, utan att man ofta tycks vilja förbättra resultaten för barnstugorna.

Föräldrar har rätt att kräva ärlig, sakligt underbyggd upplysning för att själva kunna göra sitt val.

Ingen torde väl på grundval av de undersökningar, som hittills gjorts, kunna förneka att barn under 3 år har det bäst hemma och utvecklas bäst där. Sedan är en långsamt insättande lekskola med några timmar ett par gånger i veckan mycket stimulerande, naturligtvis särskilt för de barn, som saknar syskon eller lekkamrater i grannskapet.

Men det är stor skillnad mellan några aktiva och stimulerande timmar i en lekskola och en hel lång och tröttsam dag i en barnstuga. Somliga barn finner sig säkert bra tillrätta i barnstugan men långtifrån alla. Att påstå att barnstugan är en i allo bättre miljö än hemmet är en överdrift, som enbart skadar.

Varför måste vi tvinga på varandra våra olika åsikter? Bör vi inte sträva efter att få välja fritt så långt det är möjligt?

Om vi får ett system, där vårdbidraget följer barnet, får vi den önskade valfriheten. Den mamma, som vill yrkesar

21

beta och med vårdbidraget betala daghemsplatsen, kan då göra det. Och den av föräldrarna, som vill vara hemma hos sina barn, tvingas inte ut. Troligen skulle köerna framför daghemmens portar minska, och de föräldrar, som helst vill ha platserna där, skulle få dem.

Jag har mycket svårt att förstå de hätska utfallen mot mig, när jag hävdade att vårdbidraget borde följa barnet. De som skulle ha den allra största glädjen av detta är de lägst avlönade, som härigenom skulle få ekonomisk möjlighet att själva vårda sina barn, åtminstone om de har mer än ett.

Hur ska vi kunna föra fram detta Familjekampanjens centrala budskap? Hur ska vi göra så att denna mänskligt sett enkla, men för familjen så avgörande idé tränger in i beslutande politikers medvetande?

Mitt svar på denna fråga kommer i kapitlet "Familjekampanjen fortsätter"

Kvinnorna på arbetsmarknaden

Nordisk Kontakt nr 14/1970 refererar på sid. 825 amerikanska undersökningar om den äldre arbetskraften, en arbetskraft som värderas lågt i alla västländer. Denna nedvärdering är helt ogrundad sakligt sett. Enligt dessa undersökningar är den aktuella åldersgruppen mera pålitlig, fordrar mindre vägledning och kontroll, har ett mognare omdöme, presterar ett kvalitativt bättre arbete och byter sällan anställning. De äldre lär sig på ett annat sätt men lika effektivt som de unga. I fråga om kontorsarbete faller gruppens prestationsförmåga föga eller inte alls intill sextioårsåldern och endast obetydligt fram till sextifemårsåldern.

Genom Familjekampanjen, genom mängder av brev och telefonsamtal har jag fått klart för mig, hur svårt det är för medelålders och äldre kvinnor att få ett arbete.

Detta är visst inte ett problem endast för de kvinnor, som under längre eller kortare tid varit hemarbetande. Även de yrkesverksamma, som av en eller annan anledning tvingats att sluta sitt arbete, t.ex på grund av mannens förflyttning till annan ort, möter dessa svårigheter.

Inte heller är det ett problem endast i mindre orter, även i våra största städer gäller dessa förhållanden.

Det tycks vara en allmän, djupt rotad motvilja hos arbetsgivare att anställa kvinnor, som tangerar femtioårsåldern. Det klingar falskt, när våra politiker säger att kvinnorna behövs på arbetsmarknaden.

I den lilla skrift "Daghem och samhällsekonomi" som Bengt Jönsson skrivit på uppdrag av LO, grundar han sina ekonomiska beräkningar på att den unga modern genom att

25

gå ut i arbetslivet och öka produktionen och betala skatt tillför det allmänna så mycket pengar, att den daghemspats, som ställs till hennes barns förfogande därigenom blir mycket billig för samhället.

Han blundar helt för det faktum, att de medelålders arbetslösa kvinnorna skulle ha samma produktionshöjande och skattebetalande effekt om de fick arbete, och detta utan att av samhället kräva dryga kostnader för byggande och skötsel av barnstugor. Därmed anser jag att hela Bengt Jönssons fina ekonomiska kalkyl faller ihop som ett korthus. Den står på felaktig grund.

LO säger i förordet till Bengt Jönssons bok följande:

". . . barnstuguverksamheten har stor betydelse när det gäller att utjämna de ofta stora skillnaderna i förutsättningar mellan olika barn. Det är enligt LO-rapporten ett jämlikhetskrav från barnens sida att få del av den sociala träning som våra barnstugor ger."

Samma sak har Olof Palme uttryckt på följande sätt Svensk Damtidning nr 10/1970:

"Vi betraktar barnstugorna som ett mycket väsentligt medel i jämlikhetspolitiken. För barnen och för kvinnorna . . ."

Dessa yttranden uppfattar jag så att socialdemokratema anser att JÄMLIKHET FÖR BARNEN betyder OBLIGATORISKT DAGHEM samt att JÄMLIKHET FÖR KVINNOR är detsamma som att "BEFRIAS" FRÅN BARNEN. Någon verklig jämlikhet kan det ju inte betyda, ty

ICKE ÄR DET JÄMLIKHET för den medelålders kvinna, som söker ett arbete och blir avvisad endast på grund av sin ålder, att se hur hennes mans skattepengar delvis går till hennes unga konkurrent i arbetslivet som subvention till dennas daghems-kostnader.

26

ICKE ÄR DET JÄMLIKHET för den unga hemarbetande modern, som själv fostrar och vårdar sina barn, att se hur hennes yrkesarbetande medsyster får subventioner till sina barns vård på daghemmet medan hon själv ingenting alls får för sina barns vård.

ICKE ÄR DET JÄMLIKHET KVINNA - MAN

när kvinnan blir jämlik endast om hon finner sig i att inlemmas i arbetslivet på manssamhällets villkor.

Samhällets lagstiftning och syn på familjefrågor borde vara sådan att det vore en självklarhet, att individerna inom varje familj själva finge avgöra hur de vill dela upp sitt arbete beträffande hem och yrke, exempelvis:

- Yrkesarbete (heltid) för båda makarna.
- Heltidsarbete för den ene och deltidarbete för den andre.
- Deltidsarbete för båda.
- Yrkesarbete för den ene och hemarbete för den andre.

Det finns i varje enskilt fall, i varje familj, så många omständigheter, som ingen mer än de direkt berörda helt och fullt kan ta ställning till. Det är förmätet av de styrande i samhället att ställa sig som förmyndare för vuxna individer.

De som hårt propagerar för daghemsvård framför hemvård nedvärderar huvudparten av svenska folket på ett skrämmande sätt. Man värderar pappersmeriter alltför högt och tror att "utbildat" folk på daghem måste vara så mycket lämpligare för barnafostran.

De är väl vanliga människor de också?

Varför inte ge goda, upplysande föräldraprogram i TV på bästa sändartid med goda pedagoger och psykologer som programledare? Men det måste vara OPOLITISKA program.

För resten är man högst inkonsekvent också. Aldrig tidigare har människor i Sverige fått så mycket skolutbildning.

27

Och aldrig tidigare har vi ansetts så olämpliga att fostra våra egna barn.

Är för resten daghemmen så bra som man påstår dem vara?

Expressen berättar den 20 december 1970 i en artikel med rubrik "DAGHEMMEN HAR URARTAT" om hur 1400 daghemsanställda protesterat mot "orimliga arbetsförhållanden på daghemmen".

Man säger bl.a.:

"Daghemspersonalen får utbildning i psykologi och pedagogik, men tvingas fungera som opersonliga vakter på barnparkeringar ... det blir ingen tid över att ge individuell vård, ingen tid att använda kunskaperna från seminariet."

Teori och verklighet stämmer alltså dåligt överens.

Kära unga medsystem. Dessa påpekanden vill inte på något sätt hindra Dig i Ditt yrkesarbete. Men de vill få Dig att tänka på att Din ur arbetsmarknadssynpunkt "attraktiva ålder" är förhållandevis kort och snabbt förgår. Innan Du riktigt hunnit fatta det är den förbi. På något sätt är det ett hån mot Dig som kvinna och mot barnen, att den skall sammanfalla just med den period, när Du som mor är svårast att ersätta.

I dag är det samhällets och arbetsgivarnas krav på kvinnan som tillgodoses, inte kvinnans krav på samhället och arbetsgivarna. Tro inte att det om femton år blir lättare för Dig att få jobb, när Du blivit friställd eller flyttat med Din man, om han blivit omlokaliserad.

Om inte inställningen till den medelålders kvinnliga arbetskraften snabbt förändras, sitter Du snart i precis samma båt, som våra 50-åringar nu gör. Läs annonssidorna på lediga platser får Du se. 25-35 år tycks vara den "attraktiva åldern". Just den ålder Du är i, när Dina barn är små och

28

bäst behöver Dig.

Detta är, som sagt, icke skrivet i avsikt att hindra unga mödrar från att yrkesarbeta. Det vore lika felaktigt som att hindra kvinnor från att vara hemarbetande.

Det är däremot skrivet för att bemöta de kretsar, som för att socialisera samhället så snabbt som möjligt kräver obligatoriska daghem för alla barn över 3 år, arbetsplikt utom hemmet för alla vuxna och därvid som nyaste slagträ använder den påstådda stora nationalekonomiska vinst detta skulle innebära.

Om vi har så ont om arbetskraft att vi inte samhällsekonomiskt har råd att låta våra barn växa upp i sina egna hem, hur kan vi då ha råd med travsporten som, enligt Expressen den 14 augusti 1970, "sysselsätter ungefär 25 000 personer eller i runda tal lika mycket som hela den svenska varvsindustrin"?

Hur skulle det vara om våra styrande på ett eller annat sätt stimulerade företag att anställa den medelålders arbetskraften?

Så vitt jag vet har man inte heller i dessa ekonomiska kalkyler tagit någon hänsyn till de skador, som kan bli följderna av ett av myndigheterna dirigerat levnadssätt, som inte passar alla individer, och som kan resultera i exempelvis psykiska skador, stressjukdomar, ökad ungdomsbrottslighet, större risk för gängbildning etc. Hur mycket kan de samhälleliga kostnaderna för sjukvård, alkohol- och narkotikaskador, polisväsende m.m. härigenom öka?

I samband med mordet på postkassörskan i Älvsjö i december 1970 har t.ex. uppgivits att brottsligheten under år 1970 torde ha ökat med 17 procent. Vad kostar det samhället?

Man har tidigare ofta talat om den kvinnliga arbetskraften som mer "opålitlig" än den manliga, beroende på att

kvinnan behöver ledighet vid barnsbörd och senare oftast är den av föräldrarna, som stannar hemma, när barnen blir sjuka.

Därför verkar det i hög grad inkonsekvent, när man i arbetslivet nu avvisar kvinnor på grund av att de passerat den barnafödande åldern. För dessa kvinnor gäller ju inte längre den kvinnliga "opålitlighetsfaktorn".

För övrigt är svårigheten att få arbete inte ett problem endast för den medelålders kvinnan. Det gäller även de män, som blir friställda i denna ålder. Många kunniga, duktiga män, som aldrig gjort uppehåll i yrkesarbetet (ofta påstådd orsak till kvinnornas svårigheter), har stora svårigheter att få nytt arbete.

Produktion och produktivitet vår nya religion

Är det mer lönande med industrier än med jordbruk? Vår produktivitet och vårt välstånd stiger, när vi bygger nya fabriker. Men måste industrierna med tillhörande bostadsområden ligga på var bördigaste åkerjord?

Västra delen av Skåne, "Sveriges kornbod", är snart täckt av Örestad och asfalterad av motorvägar och trafikkaruseller, medan det närbelägna Småland med ofruktbara grusbackar och moränmarker avfolkas alltmer.

Det är mer lönande med stora industrienheter inom områden där det finns folk, som kan arbeta och konsumera. Glesbygdens folk måste flytta till den tätbefolkade före detta jordbruksbygden för att få arbete. Jordbruksbygden blir alltmer industribygd, de ofruktbara moränbackarna, så lämpliga till fabrikstomter, blir alltmer glesbygd.

Men landets "välstånd" stiger.

Vi har råd att producera och konsumera läppstift, läskedrycker, godis, köp-och-släng-varor i tidigare oanade kvantiteter.

Men vi börjar importera torrmjök från Kanada. Det tidigare självförsörjande Sverige måste alltmer tära på den övriga världens födoämnestillgångar.

Om jordbrukarna ska få 2 öre mer för mjölken så måste konsumenterna betala 10 öre mer för att de andra leden också ska få sin del av kakan. Det resonemanget har jag svårt att förstå. Varför inte ge jordbrukarna en större andel? Blir det ingen mjök att distribuera så blir både mejerister och distributörer friställda och konsumenterna blir utan färskmjök.

i Skogs- och Lantbruksakademiens tidskrift nr 4-5/1970 skriver fil.dr Börje Emilsson om "Den svenska potatisodlingens utveckling och framtid". Världshandeln av utsädespotatis uppgår till 500 000 ton per år. 300 000 till 400 000 ton importeras av europeiska länder, huvudsakligen från Holland. Sverige har hittills mycket litet bidragit med export av utsädespotatis. Och dock har Sverige på grund av klimatiska förhållanden särskilt goda möjligheter att odla förstklassig utsädespotatis. Dr Emilsson säger:

"Sammanfattningsvis kan man våga påstå, att vid ett rationellt utnyttjande av Europas naturliga resurser borde en stor del av grundutsädet för världsdelen potatisodling produceras i norra Sverige."

Vi skulle kunna få en levande norrländsk landsbygd och bidra till försörjningen av jordens växande miljoner. Men vi planterar skog på våra åkrar och låter gårdarna stå öde eller i bästa fall bli sommartorp.

Det "lönar" sig inte att bruka jorden.

Vi ökar bruttonationalprodukten mer genom att producera och konsumera exempelvis coca-cola. Det ser bra ut i statistiken.

Välståndssverige, som utan ont samvete importerar sojaböner från den svältande delen av världen för att dryga ut var redan äggviterika kost i stället för att exempelvis producera och leverera torrmjök till de fattiga folken.

VI SKA ÖKA PRODUKTTVITETEN OCH HÖJA DEN HELIGA BRUTTONATIONALPRODUKTEN YTTERLIGARE GENOM ATT ALLA SMÅBARNSMAMMOR SKA GÅ UT I YRKESLIVET.

Men vi producerar ju inte bara nyttigheter.

Varför ska produktion och konsumtion av onyttigheter stimuleras?

32

Är det mer samhällsnyttigt att paketera konfekt än att sköta hem och barn? Eller att arbeta på tobaksmonopolet? Staten får stora skatteinkomster genom tobaksrökningen också. Men 90 procent av dödsfallen i lungcancer beror på cigarrettrökning. De samhällsekonomiska kostnaderna i Sverige på grund av rökningen belöper sig till 700 miljoner kronor om året enligt en undersökning gjord av civilekonomerna Anna Benckert och Bengt Lindholm.

Staten tar in stora skattebelopp på sprit och öl. Det är produktivt att arbeta även inom denna bransch. Men vad kostar vården av alkoholister vårt samhälle?

Vi har så underliga värderingar.

Att höja produktionen och produktiviteten har blivit vår nya religion.

Befolkningsproblem och vårdbidrag

I en liten insändare innan Familjekampanjen startades skrev jag: "Herr Sträng talar om att vi på 70-talet kommer att ha ont om arbetskraft. Det torde med nu gällande socialdemokratisk inställning till familjelivet bli ett ändå värre problem i framtiden."

Jag har senare blivit styrkt i denna min uppfattning av ett flertal artiklar i dagspressen.

Lektor Per G. Andréen skriver i Svenska Dagbladet den 9 april 1970 bl.a. följande:

"Det är fortfarande inte överbefolkning utan snarare avfolkning som hotar Sverige ... Förstår regeringen inte eller bryr den sig inte om att arbetskraftsbristen kommer att bli ännu värre i nästa generation, om man lyckas förmå presumtiva barnaföderskor att i större utsträckning än nu gå ut på arbetsmarknaden och att stanna kvar där under de mest fertila åren?"

Hovrättsrådet Gustaf Petrén framför i Handelstidningen den 15 maj 1970 i artikeln "Överlever svenska folket?" liknande synpunkter. Jag citerar några avsnitt:

"Ofrånkomligt synes också vara att samhället som sådant blir i stigande grad barnfientligt ... Barnafödandet passar inte in i det högindustrialiserade samhälle där envar kämpar för sin ekonomiska standard och där varje barn blir ett handikapp i denna strävans förverkligande. Kan denna ekonomiska realitet uppvägas av människans biologiska önskan till självförnyelse genom barn? ... En ny stor debatt i befolkningsfrågan kan inte vara långt borta. Samhällsarbetet består till stor del av

34

planläggning för framtiden. För vem planlägger vi?" Våra styrande anser sig vara radikala föregångsMÄN (vilken könsdiskriminering i titlar som barnavårdsMAN, landstingsMAN!?) när de i jämlikhetens namn med ekonomiska bestämmelser vill TVINGA kvinnorna ut i yrkeslivet och därigenom "befria" dem från "bördan" av barnen.

De är inga föregångsmän. De är eftersläntrare till ett system, som öststaterna redan prövat i en MANSålder, och som där haft en hel del icke önskade konsekvenser.

Eftersom den lilla artikeln i Oskarsharnstidningen, "Familjetillvänt i Östeuropa", som jag fick tillfälle att visa herr Sträng i samband med demonstrationen, av honom avvisades som icke tillräckligt god urkund, har jag spårat källan. Denna är Neue Zürcher Zeitung den 15 februari 1970. Rubriken på artikeln lyder: "DIE AUSBEUTUNG DER FRAU IM KOMMUNISTISCHEN OSTEUROPA. Auswirkungen auf das Bevölkerungswachstum."

Man talar i denna artikel om statens monopolställning på arbetsmarknaden och hur man genom att hålla lönerna nere tvingar även den gifta kvinnan ut på arbetsmarknaden. I östtyskland och i Tjeckoslovakien arbetar 2/3 av de gifta kvinnorna utanför hemmet. I andra öststater är andelen inte så stor, i Ungern exempelvis 50 procent, men överstiger dock Västeuropas nivå. Men denna yrkesverksamhet beror inte på emancipationssträvanden utan på ekonomiskt tvång.

I fortsättningen citerar tidningen det slovakiska kommunistpartiets centralorgan "Pravda", som den 23 december 1969 skriver följande:

"Mest betyder väl de dåliga sociala förhållandena för många kvinnor, som befinner sig i lämplig ålder för att föda barn ... De unga mödrarna återvänder nästan uteslutande av finansiella skäl till sin gamla arbetsplats efter ledigheten kring barnsörden. Barnen kommer

35

till en barninstitution. De därmed sammanhängande svårigheterna är dock så stora att varje kvinna betänker sig flera gånger innan hon sätter flera eller ens ett barn till världen. Hushållsgöromålen, det myckna springandet, hetsjakten morgon och kväll, allt detta kan ingalunda verka lugnande på familjens själstillstånd - tvärtom ... Därvid har vi ändå inte trängt till botten av det onda: verkningarna av att skilja mor och barn från varandra under de första tre åren. Psykologerna betecknar denna tid som den viktigaste för barnets själsliga och känslomässiga vidareutveckling."

Sedan talar Neue Zürcher Zeitung om att detta berör ett centralt problem, nämligen att de för stora kraven på husmödrarna i öststaterna är fara för nationens bestånd. Östeuropa hade tidigare högre födelsetal än Västeuropa. Nu är förhållandet det motsatta och man försöker finna botemedel.

De makthavande i Rumänien gör det enklast för sig. Där gör man det svårare för folk att få skilsmässa och att köpa preventivmedel.

i Tjeckoslovakien får mödrarna 500 tjeckiska kronor i månaden, om de stannar hemma och tar hand om sina småbarn. Detta belopp höjs till 1000 kronor i månaden om kvinnan har fler barn och själv tar hand om dem. Beloppet utgår tills barnen börjar skolan. Genomsnittsinkomsten i Tjeckoslovakien är 2 000

kronor i månaden. Man väntar att flertalet av nu yrkesarbetande mödrar med flera småbarn skall göra bruk av erbjudandet. På så sätt hoppas man också kunna avlasta de överfulla barnkrubboma.

I Ungern får mödrarna under barnens första 3 levnadsår 600 forint i månaden. En genomsnittlig industriarbetarlön är 2 000 forint i månaden. Detta ger 140 000 småbarn möjlighet att få vistas i hemmen. Man väntar nu en höjning av

36

födelsetalen

Detta stod alltså i Neue Zürcher Zeitung angående Östeuropa . (hoppas herr Sträng nu godtar urkunden).

När ska våra myndigheter ändra sin uppfattning om den kollektiva vårdens välsignelser? Med den internationella blick, som var man har rätt att fordra av de styrande, bör de kunna lära av andra länders misstag, inte nödvändigt göra samma misstag själva innan de inser det nödvändiga och rättvisa i att ge vårdbidrag oberoende av hur barnen vårdas.

Att vården av små barn i hemmet skall betraktas som ett arbete så gott som något annat, är så självklart att det nästan är genant att det behöver påpekas.

Hur länge bör vårdbidraget utgå? Skall det avtrappas när barnet börjar skolan eller helt slopas?

Kan man inte se frågan så:

Så länge barnet kräver tillsyn i fritidshem eller dylikt efter skolans slut och alltså belastar det allmännas ekonomi med kostnad för tillsyn, så länge bör också den förälder, som själv tar hand om denna tillsyn, få motsvarande kompensation. VÅRDBIDRAGET BÖR FÖLJA BARNET, INTE VÅRDFORMEN.

Har vi rätt att sätta barn till världen

Jordens befolkning är fördubblad år 2006, om den nuvarande tillväxttakten består.

Också vi måste minska vårt barnafödande, säger somliga.

MEN

Sverige har redan i många årtionden haft en frivillig barnbegränsning.

Vi hör nu till de länder, som har den absolut lägsta nativiteten i världen.

Om den minskas ytterligare minskar vårt folk.

Ska vi med berätt mod utrota oss själva för att lämna vårt livsrum till de folk, som av okunnighet eller på grund av religiösa eller andra skäl inte har familjeplanering?

Är det inte varje folks rätt att bestå?

Måste inte därför alla folk, även U-ländernas, snabbt och med all kraft förmås inse att familjeplanering är nödvändig?

Några födelsetal ur FN:s demografiska årsbok för år 1969 får tala för sig själva.

Sverige	13,5 födslar per	1000	invånare år	1969
Östtyskland	14,3 "	1000	" "	1968
Belgien	14,6 "	1000	" "	1969
Kanada	17,6 "	1000	" "	1969
USA	17,7 "	1000	" "	1969
Burundi	46,1 "	1000	" "	1965
Tanzania	47 "	1000	" "	1967
Laos	47 "	1000	" "	1965
Jordanien	47,8 "	1000	" "	1966
Pakistan	49 "	1000	" "	1965

Den nya familje- och skattepolitiken i Sverige gynnar enpartisystemet

Arbetskraften kommer att i allt högre grad behöva importeras. Karl-Gunnar Lidström skriver på sidan 12 i sin mycket läsvärda bok "U-land, Ungdomsland" följande:

"Det bor i dag mer än en halv miljon människor i vårt land, som inte är födda här ... I genomsnitt är idag en Malmöbo av tio invandrare. Men i vissa områden är det en av fem."

Invandrarna har högre nativitet, det är redan statistiskt påvisat.

10 procent av de barn, som nu föds i Sverige, är barn till invandrare.

Inom en snar framtid är kanske invandrabarnen fler än de ursprungliga svenskarnas.

Då kan de nya svenskarna så småningom överta driften av Sverige, med en familje- och skattepolitik, som bättre överensstämmer med deras, som jag tycker, sundare livssyn.

Vi hade inte vilja och förmåga att överleva.

Historien är full av kulturer och folk, som gått under. Det har bara inte varit självvalt och planerat tidigare.

Flexibel arbetstid

Även större barn kräver mycken tid av föräldrarna. De måste få tala om sina problem när de själva har lust. Den vuxne måste finnas till hands när den unge känner ett behov av att prata, just då, annars blir det inget sagt.

Genom undersökningar både i Väst- och Östeuropa har det visats att gifta förvärvsarbetande kvinnor har mindre fritid än alla andra grupper i samhället.

Är det någon som tror att en förvärvsarbetande mamma under sådana förhållanden har mycket tid och ork över för sina barn?

Låt oss kräva deltidstjänster i alla yrken där det är möjligt. I regeringens FN-rapport 1968 står överst på sid. 12 att "produktiviteten hos två deltidsanställda kvinnor, som delat en heldagsanställning, varit högre totalt sett än vad manliga arbetstagare presterat på heltidsanställning".

Så egentligen befrämjar vi ju den heliga produktiviteten på samma gång.

"Vi tillhör östblocket"

En kväll satt jag och diskuterade med en ung släkting, som är lärarinna, och med en av hennes vänner, en yrkeskvinna, som i sitt arbete har mycket att göra med narkomaner, unga brottslingar och andra existenser på livets skuggsida. Hon berättade bl.a. att en läkare, som i sitt arbete skall ta hand om och hjälpa dessa olyckliga människor, har sagt till henne: "Får vi inte kristendomen tillbaka i det här landet, så vet jag inte hur det kommer att sluta."

Under arbetet med Familjekampanjen har jag förstått att många människor skulle önska att de hade möjlighet att sätta sina barn i en skola med kristen inställning och kristna normer. De säger att de politiska partierna har tappat bort kristendomen. De önskar också fler kristna TV-program.

Skolan är ett område, som i allra högsta grad har betydelse för familjen och dess valfrihet i åsiktsbildningen. I Danmark har man ett system där "skolepengen" följer barnet, dvs. den elev, som väljer annan skola än den allmänna, får statsbidrag till täckande av skolkostnaden under förutsättning att denna kostnad inte är högre än för en elev i en allmän skola på motsvarande nivå. Ofta är de samlade kostnaderna lägre i den enskilda skolan än i den allmänna, och på så sätt blir det även billigare för det allmänna och alltså även för skattebetalaren. Enskilda skolor är ofta små och experimentella, grundade för att tillvarata olika ideella, etiska eller religiösa intressen.

Genom att minska eller helt slopa statsbidragen till de enskilda skolorna har myndigheterna i Sverige nu möjlighet att helt strypa dem, undantagandes någon enstaka lyxskola,

41

dit föräldrar, som har råd att betala vilka avgifter som helst, kan sända sina barn. Och det var ju inte det som var meningen med den privata skolan! Den skulle vara tillgänglig för ALLA barn, oberoende av föräldrarnas ekonomi.

Om "skolepengen" följer barnet och inte skolan, blir det full valfrihet även på skolans område.

Unescos generalkonferens antog i december 1960 'Konventionen mot diskriminering av undervisningen'. I denna sägs bl.a. att

"det är väsentligt att respektera föräldrars och andra laga målsmäns frihet. . . att välja andra läroanstalter för sina barn än dem som upprätthålls av de offentliga myndigheterna" och att "samhällets stöd genom offentliga medel skall fördelas mellan landets skolor utan några inskränkningar eller fördelar som enbart grundar sig på att eleverna tillhör en viss grupp".

Sverige anslöt sig till denna konvention 1968.

MEN HUR EFTERLEVS DEN?

Rektor Ragnar Pålman säger i sin skrift "Demokrati och skola" (kan köpas från Bröderna Pålman's Handelsinstitut AB i Stockholm) att herr Palme 1968 som utbildningsminister svarat nej på frågan "Anser statsmakterna att det bör finnas något alternativ till det allmänna skolväsendet att tillgå för medborgaren i landet?"

1965 bildades Svenska Privatskolors Riksförbund under ordförandeskap av rektor Ragnar Pålman. Förbundet skrev till ett 20-tal västerländska länder med begäran om upplysning om privatskolornas ställning i respektive länder. Det kom mycket grundliga svar. Frågan gick även till östblockets länder. Därifrån kom inga svar! Svaren har sammanställts i en avhandling utförd vid Uppsala universitets pedagogiska institution och visar som rektor Pålman säger, att "Sverige tillhör praktiskt taget östblocket - i detta av-

seende också".

Låt mig lämna några citat ur rektor Påhlmans skrift "DEMOKRATI OCH SKOLA":

"Under sitt jungfrutal som utbildningsminister vid TCO-kongressen i oktober 1967 sade Palme följande: 'Skolan är utan tvivel ett av våra förnämsta instrument, när det gäller att struktureromvandla samhället.' Kan man, frågar jag, tänka sig en effektivare och snabbare nationshjärntvätt än den som sker här i landet med ett regeringsmonopol på bl.a. skola, skolböcker, radio, TV

och i viss mån pressen ... klart vänsterorienterad, bl.a. med anledning av journalistutbildningens inriktning.... Alva Myrdal sade nyligen, vilket återgavs i radio och press, att något riktigt nytt samhälle kan det inte bli, förrän vi får en ny lärarkår. .

Rektor Påhlman fortsätter:

"Det är en fruktansvärt intensiv hjärntvätt, som håller på att totalimpregnera landet.

En person, som arbetade på svenska ambassaden i Berlin 1940-1944, sade till mig för ett par veckor sedan: 'Jag jämför utvecklingen där då och här nu. Och jag finner, att nationalsocialismen där då är mycket likartad socialsocialismen här nu'. Också där bearbetade man skolorna ... det är minoriteterna, som hörs, och inte den tiggande majoriteten. Är det inte så att äkta lojalitet mot vårt land kräver civilt mod - förmåga att tala ur skägget?"

Rektor Ragnar Påhlman har talat ur skägget. Men han har haft stora svårigheter att få fram sina åsikter genom massmedia. Han och hans familj har nyligen emigrerat till Australien.

Aldrig tidigare har de styrande inom vårt land visat en sådan intolerans mot olika skolformer som nu. Aldrig förr har de styrande med maktspråk, hot om indragning av statliga

stöd osv. tvingat fram en så likriktad skola som nu. Och aldrig tidigare har det väl varit ett så stort behov av variationer på skolans område som nu.

Allt fler invandrare kommer till vårt land och allt fler människor med olika bakgrund beträffande exempelvis kultur och religion ska trivas hos oss. Tillåter vi dessa människor att behålla något av sin särart även som "nya svenskar"? Ska våra myndigheter tillåta det, när de inte ens tolererat de blygsamma individuella önskemål på skolans och utbildningens område, som de ofta små och experimenterande, på enskilt initiativ startade skolorna hittills kunnat tillmötesgå?

Utvecklingen på undervisningens område visar prov på en likriktning och en nonchalans mot individens krav som är skrämmande.

Hur kan det för övrigt komma sig att i en tid när det alltmer talas om "demokrati ända ner till gräsrotterna och verkstadsgolvet" en hel stor och ansvarskännande yrkeskår som lärarna helt skjutits åt sidan när det gäller planerandet av den "nya skolan"? Har lärarnas åsikter stämt illa med den planerande överhetens? Har lärarna alltför mycket vidhållit kravet på att skolans huvudmål är att bibringa kunskap och inte delat de styrandes åsikt att skolans huvudmål bör vara att skapa ett nytt samhälle? Vi har ju Alva Myrdals ord på att "något riktigt nytt samhälle kan det inte bli, förrän vi får en ny lärarkår".

Vad är orsaken till de styrandes bristande vilja till samarbete med lärarkåren och den tilltagande diktaturen på undervisningens område?

Är det rädsla för lärarnas åsikter?

Är det en önskan att så snart som möjligt bli av med den gamla lärarkåren och få den ersatt med en ny, i rätta läran indoktrinerad ung lärargeneration?

44

Vem bestämmer hur vi ska bo

Vanligt folk får bara stå i bostadskö och ta vad som bjuds - om och när det bjuds. Om man har tur får man en trea i Täby Storcentrum eller i Skärholmen, med tip-top maskinellt kök, där ingen arbetar om dagarna, och med utsikt över motorväg eller grå cementväggar. Hög boendestandard inne, tristess och steril onatur ute. Anonyma människomassor, håglösa, sysslolösa ungdomar.

Vi har aldrig förr haft så "fina" bostäder och aldrig förr vistats så litet i dem.

För vad ska man göra?

Se på TV och lyssna på pop kan ju inte vara livets mening.

Kring veckosluten sitter vi i bilkö för att komma ut till litet riktig natur.

Svenskarna, med Europas största vildmarker, bor hopträngda i klump, tänker i klump, vantrivs i klump. Kollektivism och grå slätstrukenhet är modet för dagen.

Tidskriften "allt i Hemmet" har i oktobernumret 1962 en artikel som jämför nyplanerade stadsområden i Sverige och England. Ingressen till artikeln lyder:

"Varför måste Sverige bygga 'nystäder' som är ett gytter av människosilos, med fientliga mastodonthus som beklagas av alla, men inte tycks stå att hejda ändå? Varför kan England, nästan tjugo gånger mer tätbefolkat än Sverige och med lägre levnadsstandard, bygga riktiga, vänliga nystäder där man bor på marken och lever i rena idyllen jämfört med oss?"

I artikeln berättar man om de engelska nystäderna, som växer upp på 3 till 6 mils avstånd från de stora städerna.

45

Man bor till 90 % i enfamiljs- eller radhus som i mycket stor utsträckning är kommunalbyggda och hyrs ut. Nystaden är självförsörjande på alla områden, även med arbetstillfällen inom de nybyggda, närbelägna industriområdena.

Låt mig vidare citera några Jämförelser, som tidningen gör mellan England och Sverige:

"I England med Wales bor 303 människor per kvadratkilometer. Ändå behöver man inte tränga ihop sig. Huvudparten bor i enfamiljs- eller radhus, nästan all bebyggelse är låg, höghus mycket sällsynta. Familjen Brown kommer till ett kommunalbyggt fyrrums-radhus i engelsk nystad. Bostadsyta 90 kvm, ingen insats, grundhyra 140 kronor per månad, månadsinkomst 900 kronor ... I Sverige bor 17 människor per kvadratkilometer. Men här måste man trängas. Bara 25% av de nya bostäder som byggs ligger i enfamiljs- och radhus, resten i flerfamiljshus med ofta häpnadsväckande dimensioner. Familjen Andersson kommer till en tvårummare i mastodonthus i ny svensk förort. Bostadsytan 57,5 kvm, insats 5 700 kr, grundhyra 260 per månad, månadsinkomst 1300 kr."

Artikeln är som sagt från 1962. Inflationen har ökat hyrorna väsentligt sedan dess. Jämförelsen måste ses mot denna bakgrund.

Varför finns det inte fler småhus att hyra i Sverige också? Det finns undersökningar, som säger att det inte behöver vara dyrare att bygga så än att bygga mastodonthus.

Och varför betraktas det nästan som misstänkt att spara och gnida i många år för att till slut kunna köpa sig ett eget hem och snickra och måla och påta i jorden och göra riktiga saker?

Den som äger ett eget hem har plötsligt blivit en "djävla kapitalist". Han är inte jämlik, han vill inte föga in sig i kollektivet,

46

han är osolidarisk och ska klämmas åt ordentligt skattevägen. Stenstaden. är ingen bra miljö för barn och ungdom. Inte för oss andra heller. TÄNK att få sätta ut barnvagnen under syrenbusken i stället för på den blåsiga höghusbalkongen, för kall på vintern och stekhet i sommarvärmen, att stopppa ner tulpanlökar vid husknuten, när Du passar barnen, i stället för att trava runt ett par stadskvarter, att få vakna i gryningen och se en tallgren skymta mot himlen i stället för att bara se husväggen på andra sidan gatan. Dagen ligger framför Dig som en rikedom. Du blir en glad mamma, Dina barn blir glada. De år Du får ägna Dina barn blir en fin del av Ditt liv. Miljön betyder så mycket. Låt oss kräva människovärdiga miljöer i stället för de sterila stenstäder som tekniker, stadsplanerare och politiker nu bjuder oss!

Mänskligt U-land

De äldsta och de yngsta har så roligt tillsammans. De gamla är inte jäktade. De har tid, mycken tid att ge åt de små, som längtar efter en vänlig vuxen, som kan prata och skratta och titta på när de leker. Leken blir dubbelt rolig då.

Det naturliga vore att samhället fungerade så att de gamla kunde bo i närheten av egna barnbarn eller barnbarnsbarn och kunde träffa dem lagom långa stunder. Ett extrarum i anslutning till anhörigas lägenhet som i Täby eller ännu hellre som på Hisingen i Göteborg ett vänligt låghusområde byggt för alla kategorier människor. Eller, när barnbarnen har flugit ut, en egen vård för en ensam gammal förälder hos de medelålders barnen.

Men vilket samhälle håller vi på att skapa?

Ditt liv kanske kommer att se ut så här:

Du tillbringar Dina första år på institution (barnstuga). Dina uppväxtår försvinner bland jämnåriga i skola och på ungdomsgård. Som student bor Du hopfäst med andra studenter i studentbostäder. Dina sista år lever Du på pensionärshemmet, ofta byggt mitt emot kyrkogården. De enda år Du inte tillbringar i kategorihus är Dina fyrtio yrkesverksamma år. Men då bor Du för det mesta tillsammans med andra yrkesverksamma hopfäst i förstadens mastodonthus, en steril betongvärld, även den en sorts kategorivärld. Men dessa år ska Du ju ändå ägna åt att öka produktionen och får inte mycket tid över varken åt barn, make eller föräldrar. Blir Du riktigt produktiv, så blir Du en främling för Dina närmaste.

48

Men som pensionär får Du ATP. Och gott om tid. Men då har ingen annan tid med Dig. Bara Dina egna jämnåriga, och då är Du där i kategorielandet igen. Det är sant, Du behövs som mor- eller farförälderssurrogat på barnstugan. Men där är så stimmigt. Du orkar inte med så särskilt lång stund i taget.

Men när Du ser tillbaka på Ditt liv måste Du ändå känna Dig belåten. Du har varit samhällsnyttig och ökat produktionen. Du har gjort det möjligt för Dig själv och andra att "köpa och slänga", att strö engångsglas, skrotbilar och plastpåsar i mängd omkring Dig.

Nu har andra tagit över och Du har fått Din frihet att leva som en människa. Men nu är Du så ovan att ha tid för Din själ, att Du inte riktigt vet vad Du skall ta Dig till med den.

När Du var ung kanske Du reagerade mot bristen på kontakt mellan människorna och slog Dig tillsammans med andra likatänkande i en s.k. "storfamilj". Men Du upptäckte så småningom att det var en sorts kategorisammanslutning det också - av jämnåriga.

Vi bygger konstgjorda murar mellan generationerna. Murar, som kanske blir så stabila och svåra att riva, när vi äntligen upptäcker dem, att vi sen står där inmurade i var sitt bås utan att kunna nå varandra.

Det sägs att Sverige hör till de länder, som har den högsta levnadsstandarden i världen. Men vi är också det land, som trots lägst antal ingångna äktenskap per år har det högsta antalet skilsmässor.

Jämsides med invånarna i 4-5 andra länder blir vi äldst i världen.

Men ingenstans är de gamla så ensamma som här. Bara 7 procent av våra gamla bor hos barn eller anhöriga. Motsvarande siffror är för t.ex. Danmark 20 procent, USA 28

49

procent, England 42 procent och Polen 71 procent.

Vad är egentligen hög levnadsstandard?

Är det att som enda bristfällig medmänsklig kontakt ha telefonnumret till - jourhavande medmänniska?

Det värdefullaste, i livet, den mänskliga gemenskapen, är bristfällig i vårt nuvarande samhälle. En man från Mellersta Östern, som en av mina döttrar talade med i somras, sa några tänkvärda ord till henne: "Här i Sverige är ni långt framom oss, när det gäller materiella ting. Men när det gäller, mänsklig gemenskap är ni ett U-land."

"Kvinnans plats är på arbetsmarknaden., inte i hemmet anser regeringen" (AB)

Den 28 september 1968 kunde svenska folket läsa följande i fetstil i Aftonbladet: "Svenska regeringen manar i FN-rapport: KVINNOR LÅT ER INTE FÖRSÖRJAS AV MÄNNEN! FÖRDOMARNA MÅSTE RIVAS UPP FRÅN GRUNDEN. KVINNANS PLATS ÄR PÅ ARBETSMARKNADEN. INTE I HEMMET ANSER REGERINGEN."

I denna FN-rapport säger regeringen vidare att nationalinkomsten skulle stiga med 25 % om hemmafruarna gav sig ut på arbetsmarknaden, samt med 50 % om könsdiskrimineringen helt kunde avskaffas. Mannens försörjningsplikt måste ändras till att gälla ett med kvinnan delat ansvar för försörjningen av barnen.

Man säger vidare:

"Regeringen är väl medveten om att denna uppfattning förefaller många andra länders företrädare som revolutionerande och orealistisk.

- En allt starkare opinion i Sverige har dock ställt sig bakom dessa krav."

Vad och vilka står bakom denna opinion?

Jag skulle vilja svara följande:

- unga, välutbildade kvinnor, ofta frånskilda eller ensam

stående med barn

- vänsterradikala kretsar med stark kommunistisk eller marxist-leninistisk anstrykning
- den svenska avundsjukan.

51

Flera inom socialvården verksamma människor har sagt mig att de hårdast pådrivande, när det gäller dessa familjeupplösande tendenser, har varit de intellektuella, ensamstående kvinnorna, frånskilda eller ogifta med barn. Man har också sagt att den som kan spela på den svenska avundsjukan kan gå långt. I dessa fall är det dubbel avundsjuka, dels riktad mot de kvinnor, som fortfarande har hela familjer och får ägna hela sin tid och kraft åt familjen, dels mot männen, deras konkurrenter i yrket, som, genom att de har "markservice" hemma, har större möjligheter att nå framstående poster än den ensamstående mamman, som inte kan ägna lika mycket tid åt karriären.

Regeringen säger vidare att nationalinkomsten skulle stiga med 25-50 % om de hemarbetande kvinnorna gav sig ut på arbetsmarknaden.

Detta är ogrundade teorier eller önsketänkande. Vi har år 1971 stora svårigheter att bereda arbetstillfällen för t.ex. följande grupper:

äldre hemmafruar, som vill yrkesarbeta s.k. friställd arbetskraft av båda könen

nyutbildade akademiker, t.ex. sociologer.

I detta sammanhang är det nödvändigt att gå litet närmare in på två av dagens lösenord: JÄMLIKHET och KÖNSROLLER.

JÄMLIKHET. När det talas om jämlikhet tycks man oftast anse att jämlikhet är att vara likadan. Man menar att kvinnor och män för att vara "jämligar" måste utföra precis samma arbete. Den manlige svetsaren och den kvinnliga sjuksköterskan är inte jämligar. De representerar mans- respektive kvinnoyrken. Endast den kvinnliga svetsaren och den manlige sjukskötaren är enligt dessa åsikter jämligar. För att få jämlikhet i lönehänseende säger man att flera män måste arbeta inom de kvinnliga yrkena, då först finns det

52

utsikter att dessa ska bli värderade mer och bli bättre betalda.

För att råda bot på nuvarande "missförhållanden" har man börjat införa könskvotering vid en del utbildningsanstalter. En skrämmande mentalitet. Är vi inte först och främst MÄNNISKOR? Med olika intressen, egenskaper och önskemål oavsett vilket kön vi tillhör? Vad är det för fel på könsolikheter? Vad är det för fel på olikheter mellan människor över huvud taget? Är det inte olikheterna, som gör livet mångskiftande och rikt?

Har samhället monopol på vissa arbetsområden kan de, som har den politiska makten, också diktera och hålla nere lönerna! Polisväsende och sjukvård är goda exempel. Varför ger inte stat och landsting rimliga

löner till dessa monopoliserade kategorier?

KÖNSROLLER. Könrollsdebatten har varit livlig, pådriven av unga vänsterradikaler och välutbildade kvinnor med intressanta arbeten. Den som närmare vill tränga in i dessa problem rekommenderas boken "Kvinnors liv och arbete" grundad på svenska och norska studier. Jag kan här bara helt kort gå in på två olika linjer i debatten.

Först den s.k. "radikala könrollsideologin" vars synpunkter kommer fram i den tidigare nämnda regeringsrapporten till FN. Jag citerar ett stycke från sid. 36 i "Kvinnors liv och arbete":

"Enligt den (liberalt) radikala ideologin är de familjepolitiska åtgärderna minst lika viktiga som de arbetsmarknadspolitiska. Så länge familjen har karaktären av försörjningsinrättning för de kvinnor som blir mödrar, kan kvinnans ställning på arbetsmarknaden inte väsentligen förändras. Den vänder sig med skärpa mot sådana inslag i lagstiftningen och rättspraxis som kan sägas konfirmera denna familjens roll, t.ex. underhåll

53

till frånskilda kvinnor eller änkepension. Den vänder sig mot den traditionella familjeformen med fast hemmafru och rubricerar den som prostitution. Hemmahustrun lever en "ovärdig parasittillvaro", och hennes isolerade ställning i hemmet gör henne till en "andlig krympling".

Den andra linjen är "den moderata könrollsideologin". För undvikande av missförstånd ber jag få påpeka att den kallats så innan vi fick ett parti i vars namn ordet "moderata" ingår. Man sätter kvinnans valfrihet främst. Målet för familjepolitiken enligt denna andra linje bör vara att underlätta kvinnans två roller och att ge henne fritt val. Man anser att det inte är nödvändigt att sammankoppla kravet på kvinnornas frihet och jämlikhet med kravet på att småbarnsmammorna ska vara såväl hemarbetande som yrkesarbetande. Förhållandena på arbetsmarknaden bör ordnas så att kvinnans "dubbla" livskarriär underlättas genom deltidstjänster, utökad avlönad ledighet vid barnsörd, möjligheter till vidareutbildning och omskolning och bättre lokalisering av näringslivet så det blir möjligt för båda makarna att förvärvsarbeta om de så önskar. Man vill ha ett ökat stöd åt barnfamiljerna, så att mödrar av ekonomiska skäl inte tvingas att yrkesarbeta.

Jag tror inte jag överdriver om jag säger att större delen av svenska folket ansluter sig till denna senare ideologi.

För att befästa denna åsikt vill jag citera ur ovan nämnda rapport till FN. På sid. 46 står följande:

"I det år 1964 antagna socialdemokratiska kvinnoprogrammet angavs följande tre riktlinjer för familjepolitiken:

Ett socialförsäkringsskydd, jämförligt med den förvärvsarbetandes upprätthålles för den som vårdar barnen.

54

- Ersättning lämnas för vårdarbetet.
- De direkta konsumtionsutgifter, som barnen medför, täcks."

Det socialdemokratiska kvinnoprogrammet hade alltså tre punkter:

1. Socialförsäkringsskydd.

Detta hade ingen motsvarighet i Familjekampanjens "Statsministerbrev", så mycket vågade vi inte begära. Vi ansluter dock gärna och gör det i det nya "Familjeministerbrevet" se sid. 123.

2. "Ersättning lämnas för vårdarbetet" motsvaras av Familjekampanjens "lika stora vårdbidrag till familjer i samma inkomstläge oavsett hur barnen vårdas".

3. "Direkta konsumtionsutgifter, som barnen medför, täcks", motsvaras av Familjekampanjens "Hänsyn måste tas till hur många som skall leva på inkomsten".

De båda förslagen, socialdemokratiska kvinnornas 1964 och Familjekampanjens är, när det gäller barnens vård, så lika att det är mycket svårt för mig **att förstå VARFÖR** Familjekampanjen så starkt motarbetats av socialdemokratiska politiker och av den regeringstroga pressen.

Förklaringen är förmodligen den att regeringen nu vill gå fram på en mycket radikalare linje än tidigare och genom att starkt gynna den kollektiva barnvården skjuta föräldrarna åt sidan och på så sätt få möjlighet att indoktrinera barnen från tidig ålder.

TV är vårt mest slagkraftiga medium. Det vet man i Öststaterna och har dragit konsekvenserna därav. I dessa länder med centralt bestämda priser är TV-apparater billiga jämfört med andra konsumtionsvaror.

Jag har färdats från Leningrad över Moskva till Chabariivsk och Nahodka i bortre Sibirien. Små kojor, som inte

55

skulle bebotts av människor i Sverige, har inte bara en utan ofta två eller flera TV-antennar.

I Östtyskland har föräldrar nära västtyska gränsen fått skriftligt lova att deras barn inte ska få se västtysk TV.

Jag anser att så länge vi har statligt, regeringsdominerat TV-monopol, bör endast den ena kanalen få dirigeras av regeringen närstående, radikala åsikter. Den andra kanalen bör vara ett språkrör för olika fria, oppositionella uppfattningar. Först då kan vi få verklig yttrandefrihet och en fri åsiktsbildning. En utopi?

Låt oss kämpa för denna utopi så länge vi har tillåtelse att yttra oss fritt i detta land. Den, som behärskar TV, har makten att indoktrinera, dvs. sätta den fria åsiktsbildningen ur spel.

Jag vet av egen erfarenhet hur TV-censuren verkar. Det är skrämmande.

Indoktrinering och familjesocialisering

Bakom samhällets önskan att stimulera småbarnsmammor till yrkesarbete ligger önskan att så tidigt som möjligt få ta hand om barnen för att så tidigt som möjligt få sätta in den samhälleliga indoktrineringen.

År 1968 utgavs boken "Barn i Sverige", som ger uttryck för unga radikala åsikter. Boken är skriven av Per Gahrton, ordförande i Folkpartiets ungdomsförbund.

På sid. 130 i denna bok kan man läsa följande:

"Det går inte att bryta föräldramonopolet enbart genom indirekta åtgärder för att förbättra hem och föräldrar: tvärtom har dessa åtgärder delvis bieffekten att stärka föräldramakten - föräldrarna blir ju t.ex. kunnigare, kan manipulera bättre, indoktrinera effektivare. Därför måste samhället ingripa direkt - ta barnen ifrån föräldrarna under en del av deras uppväxttid, några timmar varje dag, så att maktbalansen får ett klart markerat uttryck. Det skall i princip vara lika naturligt att barnen vistas en del av dagen hos den

ena makthavaren - samhället - som hos den andra - föräldrarna."

På sid. 135 i samma bok står följande:

"Det är för barnens och samhällets skull en allmän förskola bör vara indoktrinerande, bara en klart uttalad indoktrineringsplan ger samhället möjlighet att direkt ingripa i barnens socialisation när det gäller värderingar och attityder, och bara genom en sådan plan kan indoktrineringen sättas under debatt."

Vilka grumliga tankegångar har förlätt Gahrton att frammana bilden av två makthavare - samhället och föräldrarna?

57

Samhället består ju av oss, de många människorna, dvs. nuvarande eller blivande föräldrar. Samhället är ingenting annat än ett uttryck för våra strävanden - åtminstone i ett demokratiskt land. Det motsatsförhållande mellan föräldrar och samhälle, som Gahrton frammanar, hör hemma i nazistiska eller kommunistiska stater.

Samma år som FN-rapporten och Gahrtons bok publicerades, dvs. 1968, får vi för första gången stifta bekantskap med Barbro Janssons 14 teser. Barbro Jansson är sociolog, gift med en av Göteborgs socialdemokratiska styresmän.

I en beredning angående kvinnans förvärvsarbete i Göteborg formulerade hon sina teser. Hennes program kallades ett FAMILJESOCIALISERINGSPROGRAM, och hon fick redogöra för det i radions "Familjespegel". Det för familjen mest väsentliga kan sammanfattas sålunda:

Inga barn ska få bättre start än andra i livet. Därför bör alla barn från 3 års ålder vistas bestämt antal timmar om dagen på barninstitution ("social rättvisesynpunkt"). Paragraf 6:

"Varje fysiskt och psykiskt frisk, socialt ej handikappad individ är skyldig att efter avslutad utbildning genom eget förvärvsarbete själv svara för sin försörjning.

Undantag kan beviljas den som så önskar för fullföljande av vårdnadsförpliktelser till barn i åldern 0-6 år eller till person, som på gr-und av hög ålder, långvarig sjukdom eller handikapp är i behov av kontinuerlig vård. Alternativt kan för dessa grupper och för vårdnadshavare av ett eller flera barn i åldern 7-15 år begränsningar i ordinarie arbetstid övervägas."

Den som enligt paragraf 6 ovan har tillåtelse att stanna hemma för vårdarbete skall enligt paragraf 9 ha lön därför -av staten.

58

Paragraf 8:

"Ingen fullt frisk och arbetsför person, som avslutat sin utbildning, har sedan hon/han blivit myndig rätt att för sin försörjning exempelvis inom äktenskapet varaktigt utnyttja annan privatpersons arbetsinkomster. Ingen fullt frisk och arbetsför person, som uppnått 16 års ålder, har som följd härav rätt att utan reglerat arbetsavtal för sin personliga vård, för tillsynen av sitt hem eller för sin representation utnyttja annan persons tjänster."

Paragraf 12:

"Varje individ beskattas efter sin egen arbetsinkomst oavsett civilstånd och oavsett vårdnadsförpliktelser till barn eller annan vårdbehövande person. Personlig arvsrätt (utöver minnesgåvor och rätt att kvarbo i

gemensam bostad) bör avskaffas."

Samhällets åtgärder

"motiveras utifrån individens eget bästa och så vitt möjligt utan hänsyn till hennes/hans relationer till andra individer i samhället" (paragraf 11).

Är Barbro Janssons idéer förenliga med Din egen framtidsbild av familjen i samhället? Håll hennes idéer i minnet, när Du läser nästa kapitel om den nya familjelagstiftningen! Sambandet är skrämmande klart.

Ny familjelagstiftning på väg

"Utredningen angående den familjerättsliga lagstiftningen" (Familjesakkunniga) tillsattes den 15 augusti 1969. Den har följande ledamöter:

Ordförande	Eskil Hellner	
Riksdagsledamot	Lisa Mattson	soc.dem.
”	Bertil Zachrisson	”
”	Lena Hjelm-Wallén	”
	Torsten Gustafsson i Stenkyrka	centern
	Gabriel Romanus	folkpartiet
	Ingrid Sundberg	moderaterna
Expert	Hovrättsass. Johan Lind	
Sekreterare	Hovrättsass. Lars Tottie	

Post- och Inrikes Tidningar av den 27 augusti 1969 hade en helsida där statsrådet Kling angav riktlinjerna för arbetet med den nya familjelagstiftningen.

Jag citerar några meningar:

"... lagstiftningen är ett av de viktigaste instrument som samhället förfogar över när det gäller att möta människornas önskningar eller *att länka in utvecklingen i nya banor...*" (kursiverat av mig) "... det finns ingen anledning att avstå från att använda lagstiftningen om äktenskapet och familjen som ett av flera instrument i reformsträvandena mot ett samhälle, där varje vuxen individ kan ta ansvar för sig själv utan att vara ekonomiskt beroende av anhöriga och där jämlikhet

60

mellan män och kvinnor är en realitet..."

"En ny lagstiftning bör enligt min mening så långt möjligt vara neutral i förhållande till olika samlevnadsformer och olika moraluppfattningar -- ."

"Lagstiftningens funktion i sammanhanget är att lösa praktiska problem, inte att privilegiera en samlevnadsform framför andra.."

Så långt statsrådet Kling.

Eftersom vi nu gång på gång påmint om vad regeringen tänker och avser med "jämlikhet" i familjefrågan, så har vi troligen att se fram emot en lagstiftning, som går ett gott stycke på väg mot det av Barbro Jansson skisserade samhälle, där alla barn över 3 år ska fostras på daghem, där arbetsplikt gäller

för alla vuxna, varvid hemarbete räknas som arbete endast efter särskilt tillstånd, och där arvsrätten är avskaffad. Arvsrättens avskaffande drivs av Barbro Jansson, nämnes ej av Kling.

Pressen tiger. TV tiger.

Ingen nämner det pågående arbetet med familjelagstiftningen. Ska vi ställas inför fullbordade fakta?

Skriv gärna till någon av ovanstående riksdagsledamöter, begär upplysningar och framför Dina åsikter. De kan nås under adress: Riksdagshuset, Brunkebergsterrassen 1, 100 12 Stockholm 46.

3

Familjekampanjen startar

Droppen som kom bägaren att rinna över

I januari 1970 kom statsverkspropositionen med antydningar om det nya skatteförslaget och samtidigt finansminister Strängs historiska yttrande: "VI SKA INTE TVINGA UT KVINNAN, HON SKA HA VALRÄTTEN. VILL HON VARA HEMMA OCH FÅ EN LÄGRE STANDARD, SÅ FÅR HON DET."

Skönjer man inte den röda tråden, sambandet mellan nyss relaterade skrifter och finansministerns uttalande? En klar linje. Från teori skall nu skridas till handling.

Mina egna barn är vuxna. Jag behöver inga vårdbidrag. Mina egna små inkomster, tidigare mycket hårt drabbade av sambeskattningen, gör att jag inget har att vinna på ett "hemmafruavdrag".

MEN

Ska inte mina barnbarn få ha sin mamma hemma om hon trivs att vara hemma?

Ska mina döttrar tvingas att dubbelarbeta även när barnen är små?

Vad ger vi egentligen för sorts samhälle i arv till våra barn och barnbarn?

Det blir alltmer omänskligt och materialistiskt.

Det går inte att tuga hur länge som helst.

Man FÅR inte tuga hur länge som helst.

Då rann bägaren över.

Den bägare, som varit till brädden fylld av bitterhet över alla skymfliga tillmälen, alla ringaktande yttranden om den hemarbetande kvinnan, över alla snedvridna diskussioner i massmedia, över alla officiella tyckares nedvärdering av

Med FN-rapport, Barbro Jansson-teser, Gahrton-yttranden och riktlinjerna för familjelagstiftningen utmynnande i herr Strängs i faderlig ton yttrade ord: "Kvinnan ska ha valrätten. Vill hon vara hemma och få en lägre standard, så får hon det", var kulmen nådd.

Då föddes Familjekampanjen.

Brevet till statsministern

63 078 människor har skrivit till statsministern. Dessa brev fyller nu c:a 25 samlingspärmar dvs. de bör uppta 1 1/2 hyllmeter, ett även i Kanslihuset imponerande utrymme.

Det formulär, som användes, hade följande lydelse:

Hans Excellens Statsministern

Undertecknade är djupt oroade av den familjefientlighet som präglade de senaste årens familjepolitik.

Vi anser att familjen är den fasta grund på vilken samhället måste byggas. Föräldrarna bör alltjämt på ett avgörande sätt få tillfälle att uppfostra den nya generationen. I en tid med alltmer tilltagande våld, brottslighet och rotlöshet, inte minst bland ungdomen, är det fel att slå sönder hemmen genom en familje- och skattepolitik, som tvingar ut åldringar, föräldrar och barn ur hemmen.

Beträffande det allmännas vårdbidrag för barnen (barnbidrag, daghemskostnad etc.) önskar vi en rättvisare fördelning. Det bör ges lika stora vårdbidrag till familjer i samma inkomstläge oavsett hur barnens vård ordnas (genom daghem, hemmavarande förälder eller annan vårdare). Nu missgynnas de som vårdar barnen hemma.

Familjegemenskapen bör beaktas så att familjens existensminimum inte beskattas. Detta oberoende av om endast den ena eller båda makarna har inkomst. Hänsyn måste tas till hur många som skall leva på inkomsten.

Vi vädjar om ett större hänsynstagande till familjens intressen.

1970

Namn

Adress

Brevet kan delas upp i tre huvudpunkter.

I de två första styckena uttrycker vi vår oro över "den familjefientlighet, som präglade de senaste årens familjepolitik och uttrycker vår åsikt att "föräldrarna alltjämt på ett avgörande sätt bör få tillfälle att uppfostra den nya generationen".

Detta är skrivelsens kärnpunkt. Den har dock ej blivit sakligt bemött. De två följande punkterna - om vårdbidrag och existensminimum -bör ses som medel att förverkliga den deklarerade familjesynen.

Angående vårdbidragen, framhåller vi vikten av att VÅRDBIDRAGET FÖLJER BARNET OCH INTE VÅRDFORMEN. Denna punkt har endast ofullständigt bemötts, vilket framkommer senare i boken.

Punkt 3, "Familjegemenskapen bör beaktas så att familjens existensminimum inte beskattas", har av politiker och journalister gjorts till huvudfrågan i Familjekampanjen. Den har medvetet eller omedvetet misstolkats, varför den här blir föremål för en något grundligare genomgång.

Brevet tar ICKE ställning till skattesystemet, alltså varken för eller emot sär- eller sambeskattnig, progressivitet eller dylikt. Vi framhåller, att familjens existensminimum icke skall beskattas och vädjar om att hänsyn skall tas till hur många som skall leva på inkomsten. Detta kan ske på många sätt och är naturligtvis intimt sammanhängande med hur vårdbidrag och barnbidrag utformas. Punkterna två och tre i brevet är alltså intimt sammanbundna. Den del av familjens inkomst, som - utöver barnbidrag, vårdbidrag m.m. -krävs för att täcka existensminimum för föräldrarna och barnen, ger ingen skattekraft.

Innan barnbidragen 1947 infördes, hade familjeförsörjaren skattefria ortsavdrag också för barnen. Alla familjemedlemmar, även barnen, hade alltså ett visst obeskattat

68

"existensminimum". Sedan 1947 har barnbidragen visserligen höjts, men inte alls i samma takt som inflation och skattebörd. Eftersom barnbidragen inte på långt när motsvarar "existensminimum" för barnen betyder det att barnfamiljen har lägre skatteförmåga än en barnlös inkomsttagare med motsvarande inkomst.

Den hemarbetande kvinnan hade intill 1971 ett obeskattat ortsavdrag, som mannen fick tillgodogöra sig i sin deklaration. Från 1971 skall UNDER EN ÖVERGÅNGSTID detta ersättas med 1800 kronor i avdrag på makens skatt. Redan vid så låg inkomst som 24 000 kronor är detta mindre värt än ett ortsavdrag ("grundavdrag" enligt den nya benämningen).

Genom ovanstående förändringar har familjen alltså inte längre ett rimligt obeskattat "existensminimum".

Detta är bakgrunden till det sista stycket i statsministerbrevet, som vädjade: "Familjegemenskapen bör beaktas så att familjens existensminimum inte beskattas."

4

Lavinen igång - händelserna dag för dag

Måndagen *den 26 januari* bad min man och jag en del av vara grannar och vänner här i Näsbypark att komma hem och diskutera bildandet av "Föreningen för Familjekampanjen". Skrivelserna, även den till statsministern, var författade i förväg. Smärre justeringar gjordes, sedan de blivande medlemmarna yttrat sig om dem.

Medlemsantalet skulle inte överstiga 20 personer. Alla borde vara bosatta i närheten för att snabbt kunna sammanträda. Ingenting fick vara byråkratiskt och tungrott. På tisdagsmorgonen var jag uppe på postgirokontoret och fick ett postgironummer, för sedan direkt till ett litet tryckeri i Roslagen, som tryckte 10 000 exemplar av alla blanketterna på natten, så de var färdiga till nästa förmiddag. Då fick jag hjälp av ett tiotal energiska fruar i grannskapet med att skicka ut blanketter till alla våra släktingar och vänner runtom i landet. Många av oss ägnade större delen av följande natt till brevskrivning.

Redan på onsdagen, samma dag som blanketterna hämtats från tryckeriet, ringde en föreståndarinna för en förskola. Hon var mycket intresserad, ville ha ett stort antal blanketter och sa bl.a. att hon kunde se på "sina barn", när deras mammor började yrkesarbeta. Hon bad mig ta kontakt med "Familjeforum", som samma kväll skulle ha diskussionskväll i ABF-huset i Stockholm. Jag var tveksam, hade tänkt att först åstadkomma mer, innan det hela kom till pressens kännedom, men för sedan in eftersom alla sätt att sprida kännedom om aktionen väl ändå skulle tillvaratas.

Lavinen var i gång. Telefonen ringde från klockan 8 på morgonen till framemot 10 på kvällen. Jag var ganska trött och hes om kvällarna. Kampanjens fruar kom och organiserade arbetet mellan sig. En passade telefonen. De övriga tog hand om posten och expeditionsgöromålen. Jag tog bara telefonen, när någon tvunget ville diskutera med mig, eller när pressen ringde. Jag hade hjälp mellan 9 och 17, när ruschen var som värst. Ändå påstod min son Hans att han magrade på kuppen, för vi fick sällan mat förrän framåt 7 om kvällarna, och då satt jag och åt med telefonen på matbordet.

Landsortspressen ringde mycket, skickade ut fotografer. Stockholmstidningarna, Svenska Dagbladet, Expressen och Aftonbladet, kom ut med reportrar och fotografer. Jag har aldrig någonsin blivit så fotograferad och aldrig någonsin sett så ryslig ut. Ständigt beredd att svara på intrikata frågor hade jag svårt att koppla av. Somnade med problem i huvudet, vaknade efter några timmar med en lösning på problemet och smög mig upp vid 5-tiden på morgonen för att sitta i köket vid min gamla skrivmaskin, som slamrar som ett tröskverk och skulle väcka den övriga familjen om jag satt vid mitt skrivbord. Ständigt var det någonting, som skulle bemötas, någonting som skulle skrivas.

Daily Telegraph och Sunday Mirror ringde, BBC kom ut för intervju och bandinspelning, som sedan gick ut över hela engelskspråkiga delen av världen. Skattetermer och dylikt hör inte till mitt engelska ordförråd, men det gick. Tyska TV:n kom ut för hemmareportage och ville också ha med något barnbarn, som hastigt inkallades och snällt lät sig matas med banan av medföljande mamma. Att vara TV-stjärna vid 8 månaders ålder är inte allom givet. Hon skötte sig mycket bra och jollrade och log nästan på beställning.

Den 4 februari kom de första svarsblanketterna, som talade om hur många namn, som sänts in till statsministern. Det var 30 brev och 144 namn.

Den 10 februari kom Svenska Dagbladets artikel kallad "Hemmafrutåg till Kanslihuset". Där redogjordes både för Familjekampanjen och för Västeråsaktionens kommande demonstration.

Samma dags eftermiddag kommer Aftonbladets artikel. Den trummar upprepade gånger in att jag är professorska, beskriver hur jag sitter i min villa och drar igång en kampanj. Man har varit uppe på Kanslihuset och gått igenom de inkomna breven för att kunna räkna upp 6 namn på förmögna personer som skrivit på (så retfullt att man inte hittade fler!) och slutar artikeln med ett Sträng-citat så lydande:

"Även efter den nya skattereformen är det garanterat bättre att vara gift med en karl med höga inkomster än med en som har låga..."

Så nu visste Aftonbladets läsare vilken fruktansvärd överklassaktion Familjekampanjen var!

Expressen brydde sig aldrig om att skriva något, trots alla bilder man tagit och en timmes samtal mellan mig och den utsända journalisten.

Den 13 februari har Aftonbladet stor artikel med rubrik "SÅ FUNGERAR DEN NYA RÄTTVISA SKATTEN FÖR HEMMAFRUARNA". Och bak i tidningen har man till en insändare satt en pampig, fetstilt rubrik så lydande: "**MOR MED YRKE ELLER PROFESSORS KÄRRINGT**"

Den 14 februari var det 175 brev och 2 359 namn, som kom in. Den dagen fyllde min man jämmt tiotal år, och vi hade för länge sedan tänkt att resa bort. Han är inte särskilt förtjust i att bli gratulerad. Det gick nu inte, jag kunde

inte lämna "Kampanjcentralen". Men eftersom alla trodde att vi var bortresta så fick han sin önskan om en lugn" födelsedag uppfylld. Kampanjarbetet fortgick som vanligt, och vår enda lyx var en kort skidtur på Värtan.

Den 18 februari kom det 3 010 namn, och sedan rörde det sig om tre, fyra, femtusen namn om dagen hela månaden ut. Ända in i juni har det duggat, och nu överstiger brevskrivarnas antal som sagt 63 000.

När det var som jäktigast, satte jag ut en stor pappkartong under brevlådan vid grinden, och ofta kunde inte brevbäraren klara utbärningen, utan postens gula bil måste komma extra med Familjekampanjens post. Vi skaffade ett postfack och turades om att hämta posten där klockan 9 om mornarna för att hinna undan med de värsta kontorsgöromålen åtminstone till klockan 17, så vi fick tid att laga mat åt våra familjer.

På eftermiddagen den 18 februari ringde Expressen och ville komma ut igen. Jag sa då: "Men Ni har ju ännu inte skrivit något efter den förra intervjun?" Expressens svar: "Ja men nu ser vi ju att ni har framgång med kampanjen". Först lät jag nog litet frågande inför detta påstående. Varför hade man på Expressen kommit på andra tankar? Svaret fann jag på första sidan i samma dags nummer av tidningen. Där stod med jätterubriker:

"STRÄNG TOG INTRYCK AV SKATTEDEBATTEN: AVDRAGEN HÖJS FÖR]
HEMMAFRUARNA!

Debatten om hemmafruarna och skatten har oroat regeringen. Finansminister Gunnar Sträng har i elfte timmen - säkert påverkad av debatten - höjt avdraget med 300 kr för gift hemmavarande hustru..."

En glad och trevlig journalist och dito fotograf från Expressen kom ut och vi satt någon timme och pratade innan

vi för fotografering gick in i "kontoret" dvs. det rum, där mina medhjälpare under tiden arbetat med posten och svarat i telefon. Telefonen ringde. Det var en kyrkoherde i Småland, som ville höra vem som låg bakom Familjekampanjen, om det var någon organisation eller så. Det var då jag svarade med de ord, som sedan blev rubriken på expressenartikeln: "Bara en vanlig människa som blev arg". Fotografen blixtrade och snodde runt och jag försökte svara på kyrkoherdens frågor som om ingenting ovanligt hände.

Den 19 februari hade riksdagsman Romanus (fp) en Hörnanartikel i Dagens Nyheter med överskrift "FAMILJEKAMPANJEN". Där säger han bl.a.:

"Det är angeläget att från liberala utgångspunkter ta avstånd från den skräckpropaganda mot individuell beskattning som nu bedrivs av de konservativa med Svenska Dagbladet i spetsen, på ytterst bräckligt underlag. Det är också viktigt att klargöra den politiska karaktären av den protestaktion under namnet "familjekampanjen" som startats av en högerkvinna i Täby, fru Brita Nordström. I denna kampanj uppmanas hemmafruar och andra att sända in ett färdigskrivet brev till statsministern. Brevet påstås vara "opolitiskt". Inget kunde vara mer missvisande. I brevet tas klar ställning för sambeskattning, vilket betyder att det går emot den principiella inställningen hos samtliga partier utom det parti som initiativtagaren arbetar för. . ."

Även i en redaktionell artikel på ledarsidan rubricerar man Familjekampanjen endast som en "namninsamling mot skatteomläggningen".

Samtidigt fick jag den äran att vara "Dagens namn" inne i tidningen.

Jag visste inte om jag skulle skratta, gråta eller bli arg. Blev nog mest det senare. Ringde riksdagen för att försöka

77

få tag i herr Romanus. Han var inte anträffbar. Ringde Dagens Nyheters ledarsida och fick tala med ett par skribenter där. Ingen hade läst "statsministerbrevet" och den som skrivit artikeln var inte där.

På kvällen ringde en journalist och hade varit uppe och räknat namn på Kanslihuset. Hans uppgifter stämde inte med den statistik vi här hemma förde på grundval av insända rapportblanketter. Bäst att åka in och titta själva. "Ta livvakt med dig", sa min son.

Den 20 februari gick jag och två av mina medhjälpare

upp i Kanslihuset för att räkna namn. Vår statistik stämde mycket bra.

Svenska Nyhetsbyrån hade ringt och bett om en intervju. Jag gick direkt från Kanslihuset och dit. Berättade också varför jag hade varit där och att det var en engångsföreteelse. Men artikeln i Helsingborgs Dagblad fick förstås rubriken "Professorkan med brevkampanjen besöker kanslihuset varje dag".

Jag hoppas bara att inte skåningarna slutade att skicka rapportblanketter till mig efter den artikeln, i så fall är statistiken alldeles för låg nu. För jag har faktiskt inte besökt Kanslihuset mer än denna enda gång.

Samma dag skrev Helsingborgs Dagblad: "Hemmafruarna skakade Sträng".

Svenska Dagbladets ledare hade titeln: "Uppjagad statsminister".

Tidningen Folket, Eskilstuna skrev:

"PALME TAR ITU MED TÄBYFRUN VÄSTERÅS-AKTION MOT STRÄNG

... Jag ämnar påpeka att hemmafruamas skatteförmaner är en kvarleva från den tid då mannen allmänt betraktades som kvinnans förmyndare. De karlar med hög social status som skrivit under breven borde i

78

stället gå hem och göra en insats i hushållet. . ." sade herr Palme enligt denna tidning. Detta kanske måste ses mot bakgrund av att man med en statsministerlön har råd att avlöna en hemhjälp.

Sydsvenska Dagbladet har samma dag en artikel betitlad: "REGERINGEN HUKAR SIW illustrerad av tecknaren Figge.

Lördagen den 21 februari hade min man och jag unnat oss den stora lyxen av en timmes skidtur på Värtan i det strålande vintervädret, som jag annars så sällan hann utnyttja. Mitt på dagen ringer Svenska Dagbladet och en röst frågar om jag fått statsministerns svar. Det hade jag inte. "Får jag kanske läsa upp det? Och så undrar vi om fru Nordström ville skriva ett svar som vi kan publicera samtidigt med statsministerns i morgon." - Jag fick höra hela herr Palmes långa svar och fick sedan tid på mig till klockan 17, då jag måste vara klar med mitt svar.

Det blev en hektisk eftermiddag. Det var inte bara mitt svar, som jag ju så gärna ville utforma så bra som möjligt, alla möjliga tidningar ville också ha mina synpunkter med anledning av statsministerns svar, som jag ju ännu inte hade fått. Det kom först nästa dag med expressutdelning.

Mitt i alltihop ringde Sveriges Radio för första gången och ville ha en telefonintervju. Den skulle gå ut i Dagens Eko i samband med kvällsnyheterna. Vi tog in den på band: "DEN HÄR SYNEN PÅ SIN KAMPANJ DEN DELAR INTE FRU BRITA NORDSTRÖM. PÅ FRÅGAN OM DET ÄR RIKTIGT ATT SE KAMPANJEN SOM RIKTAD MOT SKATTEFÖRSLAGET SÄGER HON SÅ HÄR:

Det är vad pressen har sagt att min kampanj går ut på, men det är alldeles missvisande.

HUR SER NI PÅ PRESSENS BEHANDLING AV ER KAMPANJ?

Jag har blivit mycket skrämmd och mycket besviken på

80

en stor del av den svenska pressen. AV VILKEN ANLEDNING DÅ? Dom har inte tagit upp och sakligt behandlat den sak jag har skrivit om och som har väckt en sådan folkstorm. Dom har försökt att gå runt den, att prata runt den, att säga att den är en aktion av en ... ja, dom klassar mig som professorsfru och som sådan så ser jag nu givetvis allting ur överklass-synpunkt, då jag har försökt att för en gångs skull samla en stor kategori människor ovanför detta evinnerliga partikäbbel som vi har tröttnat på.

DET ÄR ALLTSÅ INTE RIKTIGT ATT SE ER AKTION SOM I FÖRSTA HAND RIKTAD MOT SKATTEREFORMEN?

Nej, det är det absolut inte. Om vi ska se på mitt brev så är den riktad mot de sista årens familjepolitik.

VAD ÄR DET FÖR FEL MED DEN ENLIGT ER UPPFATTNING?

Vi anser att den alltför mycket gynnar den kollektiva vården. Två familjer som har lika inkomst dom ska ha samma vårdbidrag för sina barn oavsett hur barnen vårdas.

ÄR NI NÖJD MED STATSMINISTERNS SVAR TILL ER I DAG?

Statsministerns svar är inte svar på mitt och 33 000 andra svenskars brev. Det är svar på vad tidningarna, åtminstone den regeringstroga delen av tidningarna har skrivit om min kampanj.

HAR NI PERSONLIGEN NÅGOT EMOT DEN PRINCIP SOM STATSMINISTERN ANGER I DAG FÖR DEN NYA SKATTEOMLÄGGNINGEN: DVS. EN UTJÄMNING MELLAN HÖG- OCH LÅGINKOMSTTAGARE?

81

Jag har inte alls yttrat mig om skatteförslaget beträffande hög- och lågavlönad. Det enda vi tynger på är att familjen som sådan icke ska missgynnas utan att familjens intressen bättre ska tillgodoses och det tycker inte jag har med hög- och låginkomst att göra alls.

SA FRU BRITA NORDSTRÖM TELEFONINTERVJUAD AV OVE JOHANSSON."

Samma dag har Dagens Nyheter en Hörnan-artikel av fil.mag. Gunilla Hellström, betitlad MANSSAMHÄLLETS TRIUMF.

"Vi lever i ett manssamhälle. Detta innebär bland annat att män har de yrken, som är bäst avlönade eller att man ser till så att de yrken män har blir bäst avlönade. Kvinnor avlönas inte alls om de arbetar med vård och fostran av egna barn. Vård och fostran av andras barn däremot betraktas som arbete och ger en viss inkomst ... En kvinna med egen inkomst och ordnade arbetstider gör i dag en dumhet om hon byter ut denna tillvaro mot att föda och fostra tre egna barn, vilket innebär betydligt mer arbete och ingen lön alls. Det innebär också en rejäl ekonomisk standardsänkning, eftersom fem personer i princip skall leva på samma nettolön som en gjort förut ...

Jämställdhetssträvandena går numera ut på att samhället skall överta barnuppfostran så att kvinnan blir "fri" Vem är intresserad av en sådan frihet? Vem vill köpa jämställdhet för det höga priset att avstå från rätten att själv fostra sina barn, vilket man definitivt avstår ifrån om man lämnar bort dem hela dagarna? ... Jämställdhet innebär en anpassning till manssamhällets värderingar, ett samhälle som strävar efter att ge mödrar lika små möjligheter som fäder att umgås med sina barn, ett samhälle som vill rationalisera barna

82

vården efter företagsekonomiska principer, ett samhälle som strängt taget inte har råd med något så orationellt som barn . . .

Vilken överraskning och glädje att få läsa en sådan artikel i Dagens Nyheter, som i veckor misstolkat och förföljt Familjekampanjen!

Söndagen den 22 februari. Jag blev mycket glad när jag öppnade Svenska Dagbladet. Ledaren hade titeln: "Brev till fru Nordström." Större delen av sista sidan upptogs av Familjekampanjens brev till statsministern, herr Palmes svar på detta brev samt slutligen resultatet av lördagseftermiddagens arbete - mitt svar på detta svar.

Olof Palmes öppna brev:

”Ni har författat ett upprop till mig, som ett stort antal kvinnor skrivit under. Uppropet är vagt formulerat. Men Ni hävdar att det främst riktar sig mot den föreslagna skattereformen. Jag vill svara Er följande. Skatteomläggningen är framför allt en utjämningsreform, till gagn för mindre inkomstagare. Samtidigt inför vi en individuell beskattning. Skälen för detta är följande.

Vårt mål är självständighet och jämlikhet för kvinnorna.

Vi är ännu långt ifrån målet. På många områden är samhället som helhet vrängt och orättvist mot kvinnorna. Ännu lever många fördomar kvar när det gäller kvinnornas möjligheter och uppgifter.

På utbildningens område, när det gäller arbetsmarknaden, i utformningen av socialförsäkringarna och i arbetet med den nya äktenskapslagstiftningen ligger redan grundsatsen om jämlikheten mellan könen fast,

83

även om verkligheten fortfarande är långt från principerna. Nu för vi in samma grundsats i skattepolitiken.

Således vill vi införa en individuell beskattning. Var och en bör beskattas för sig, med samma skatteskala för män och kvinnor, för gifta och ogifta.

Vi hävdar inte att alla kvinnor bör gå ut i förvärsarbete, vi försöker inte tvinga dem till det. Men om en kvinna går ut i förvärsarbete skall inte utbytet av hennes arbete vara beroende av mannens inkomst. Vi vill betrakta henne som en självständig människa.

Historiskt sett har självständighet för kvinnorna ofta utmålats som ett hot mot familjen. Så var det när en gång kravet på rösträtt för kvinnor fördes fram. Kvinnan borde stanna i hemmet och inte ägna sig åt allmänna angelägenheter. Så var det när kravet på lika rätt till utbildning för flickor restes. Flickorna behövde ingen utbildning, ty de skulle gifta sig. Så var det när man sökte upphäva diskrimineringen av kvinnorna i arbetslivet. De borde sköta man och barn istället. Kampanjen mot den individuella beskattningen ger en återklang från de strider som den aktiva kvinnorörelsen alltid måst utkämpa.

Familjen är den naturliga samlevnadsformen för de flesta i vårt land. Men det bör vara en gemenskap mellan fria och självständiga människor. Ni har påstått att skattereformen är 'familjefientlig'. Jag vill hävda att det är alldeles tvärtom.

Skattereformen är vänlig framför allt mot de mindre inkomstagarnas familjer. De flesta familjer i landet kommer - sedan man räknat in ökningen av mervärdesskatten och höjningen av barnbidragen - att få en skattesänkning.

84

Idag har de familjer där bara den ena maken har förvärsinkomst en särskild skatteförmån genom det s.k. dubbla ortsavdraget. Den förmånen skall bestå. Men den konstrueras om. Ty idag blir denna skatteförmån större ju högre makens inkomst är. Nu införs ett avdrag på den slutliga skatten som är lika för alla. Det är mer rättvist.

Den stora majoriteten hemmafruar kommer således att dra fördel av skattereformen. Talet om dess 'Familjefientlighet' kan konkret inte ha någon annan innebörd än att Ni ogillar denna omfördelning till de mindre inkomstagarnas fördel.

Möjligheten att skapa en god familjemiljö är inte oberoende av ekonomin. önskar vi bra förutsättningar för familjegemenskapen här i landet då bör vi framför allt förbättra de mindre inkomsttagarnas ekonomiska möjligheter. Detta är skattereformens syfte.

Med vänlig hälsning

OLOF PALME"

Mitt svar:

"Det brev, som författats av mig och som hittills undertecknats av 33 000 svenska män och kvinnor såväl yrkesverksamma som hemarbetande, vänder sig, herr Palme, icke mot skattereformen; den är ju än så länge okänd. Som uttryckligen sägs i första stycket riktar det sig mot "de senaste årens familjepolitik" och det är en mycket större och mer komplicerad fråga.

Herr Palmes brev till mig är välformulerat och säger mycket vackert och riktigt om kvinnors ställning. Jag skriver gärna under de delarna av brevet. Men vad har detta med det av mig och 33 000 andra svenskar under

85

tecknade brevet att göra? Edert brev är icke ett svar på vårt brev. Vi tar i vårt brev icke ställning vare sig för eller emot särbeskattning eller till skattenivån för hög- respektive låginkomsttagare.

I vårt brev finns två tydligt uttalade huvudpunkter. I punkt 1 (tredje stycket) önskar vi *lika stora vårdbidrag* till familjer i samma inkomstläge oavsett hur barnens vård ordnas. Vi vänder oss mot att stat och kommun så ensidigt gynnar den kollektiva vårdformen. Vi anser att var familj skall få bestämma hur barnens uppfostran skall ordnas. Vi anser det orättvist att om två familjer har samma inkomst den familj som vårdar sina barn hemma bara får vara med att skattevägen betala för den familj som låter vårda sina barn på daghem och som därigenom får en extra hjälp på ca 500-800 kr i månaden per barn. Den summa staten har råd att satsa på barns vård och uppfostran skall fördelas rättvist, oavsett hur barnet vårdas. Först då kan man tala om familjens valfrihet, för detta är väl familjens sak och icke enbart en kvinnosak. På detta har herr Palme icke svarat. Varför?

Punkt 2 (stycke 4): Familjegemenskapen bör beaktas så att familjens existensminimum icke beskattas. Det måste väl stå klart att skattekraften blir mindre om fler personer skall leva på en viss inkomst än om bara en människa kan konsumera hela beloppet. Därmed bör också skatten beräknas på ett lägre belopp, nämligen det som överskjuter vad som svarar mot existensminimum.

Hur jämlika kvinnor och män än må vara i många avseenden kommer man icke ifrån att det är kvinnan som föder barnen. Det finns vidare hos de flesta kvinnor en drift och en längtan att vårda sina egna barn. Jag

86

tror att det är politiskt oklokt att gå emot denna instinkt.

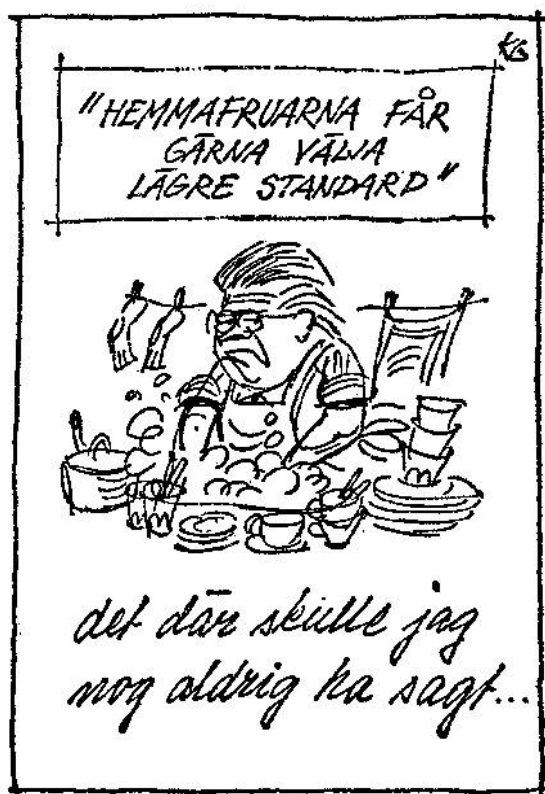
Näsbypark den 21 februari 1970

Högaktningsfullt
BRITA NORDSTRÖM"

Dagens Nyheter hade samma dag (22/2) en ledare med titeln: "Varför går det så dåligt för regeringen?"

På annan plats i tidningen publicerar man äntligen Familjekampanjens brev till statsministern samt herr Palmes svar på detta brev. Detta svar kritiseras på ledarsidan i en artikel som slutar:

"... Och därför är reformen i regeringens tappning

misslyckad familjepolitik, trots den individuella skatten."

Aftonbladet publicerar underligt nog inte herr Palmes svar till mig. Jag hade annars den uppfattningen, när jag läste det, att det var skrivet så demagogiskt och mångordigt vackert att det skulle passa särdeles bra just i Aftonbladet.

Den 24 februari annonserade vi om Familjekampanjen i tre stockholmstidningar. Vi ansåg det nödvändigt eftersom några undrade om vi skulle sluta nu, när herr Palme hade svarat.

Annonsen hade följande lydelse: "FAMILJEKAMPANJEN 38 000 namn har samlats. Vi fortsätter. Rekvirera blanketter från fru B. Nordström Parkvägen 14, 183 52 Täby. Vi ansluter till den från Västerås anordnade demonstrationen. Samling Sergelarkaden fredagen den 27 februari kl 12.30"

Nu blir jag tvungen att beröra historien kring demonstrationen, som i sanning var en sorglustig historia.

Jag blev en dag uppringd av fru Britt-Marie Nilsson i Västerås, som frågade: "Vi ska demonstrera den 27 februari. Vill ni vara med?"

Jag lovade sprida kännedom om demonstrationen till dem jag kom i kontakt med.

Jag har så fort västeråsfruarna förts på tal alltid sagt till de tidningar, som frågat: "ring och tala med dem själva." Jag tänker inte heller nu ge mig in på någon förklaring till hur tidningarna kunde skriva allt strunt och alla osanningar i anslutning till vad som hände vid demonstrationen.

En otäck känsla smyger sig dock på. Den gamla tesen om att härska och söndra skulle kunna gälla även här.

Demonstrationståget, Sergelarkaden *den 27 februari*.

89

Grått, kallt, -10 grader, blåst. Jag var klädd i dubbla strumpbyxor och kofter, mina varma men fula skinnstövlar och tumvantar och min gamla varma gröna ulster, trotjänare på alla promenader med barnbarn och schäferhund. Hemma hängde min åtta år gamla, omodernt långa, men varma och mjuka bisampäls, riktigt snygg, eftersom jag så sällan nämns slita på den. I dag vågade jag inte slita på den alls, då hade jag väl blivit kallad lyxiga professorskan, som demonstrerar i minkpäls eller något sådant. Hilja, som inte äger och aldrig ägt någon päls, var lika enkel hon i den vanliga parkasen, som hon övertagit av sin son Per, och som hon alltid brukar ha när hon springer härförbi för att handla.

Jag visste knappt om jag skulle skratta eller gråta när TRU (TV-Radio-Undervisning) kom och bad om en intervju och som första påstående sa: "Vi tycker att här är så ovanligt mycket eleganta pälsar och handväskor i dag. Vad säger fru Nordström om det?" Jag tittade på den växande skaran frusna kvinnor, bedömde den som klädd i normalt sammansatt stockholmsgatsklädsel och kunde inte hålla med om detta påstående. Sedan frågade man: "Har fru Nordström någon uppfattning om vilka människor som skrivit på Edra listor, vilken samhällsklass och så?" Jag plockade fram och läste upp nedanstående brev. - "Jaha, tack" sa man bara sedan, och så var det visst inte roligt längre.

"Solna den 19 februari 1970

Bästa fru Nordström

Med anledning av DN:s artikelrubrik onsdagen 18/2 "10 000 arga fruar skriver" har det roat mig att undersöka hur många av de 37 namnen jag hade på min lista som var "bara hemmafruar" och det ser ut enligt följande:

90

2 (ogifta) sjuksköterskeelever
1 sjuksköterska
2 sjukvårdsbiträden
1 arkitektkontor
1 barnsköterska
1 brevbärare
2 studerande 2-barnsmammor
1 kokerska
1 (ogift) kontorist
1 läkarsekreterare
1 försäkringstjänsteman
12 män
=26

Förmodligen är förhållandet likadant på många av de andra listorna. Av de resterande 11 namnen vet jag att 5 är hemmafruar, de övrigas ev. yrkesarbete känner jag ej till.

Dessa upplysningar kan kanske vara bra att ha vid en ev. diskussion.

Med vänlig hälsning..."

Det var kallt att stå och vänta, alla såg frusna ut, och det var skönt att få röra på benen igen. Men vägen blev inte lång, vid Riksdagshuset stannade de ståtliga poliser, som gick i täten. Längre fick vi inte gå, antagligen av "trafiktekniska skäl".

Tyska TV fick den intervju, som jag lovat dem. Och sen var det några journalister, som ville ha svar på frågor. Jag fick bråttom sedan för att inte komma för sent till finansministern.

Herr Sträng var landsfaderligt beskyddande i sin ton. Någon av fruarna undrade om inte herr Sträng var rädd att det inte skulle bli några barn i Sverige. "Jag GARANTERAR att det kommer att bli barn", sa herr Sträng.

Dagen innan hade jag fått ett urklipp från Oskarshamns

91

tidningen mig tillsänt i ett brev. Detta klipp, med titel "Familjetillvänt i Östeuropa" hade jag plockat med mig i min mapp, ifall det kunde komma till nytta. Det var frestande att plocka fram det, och efter någon sekunds tvekan gjorde jag det också, visade det för herr Sträng med några korta ord om att man tydligen i en del öststater fått för låg nativitet, och nu genom ganska generösa vårdbidrag ville stimulera mödrar att själva ta hand om sina barn. "Var står det någonstans?" undrade herr Sträng. När han fick höra att det var i Oskarshamns-tidningen, sa han mycket värdigt: "Jaså, Oskarshamns-tidningen. Är DET fru Nordströms urkund!" Eftersom jag inte kommit till finansministern för att diskutera landsortstidningars värde som informationskälla så fann jag för gott att tåga. Dessförinnan hade jag överlämnat för kännedom ett exemplar av "brevet till statsministern" med påskrift om att till dags dato 48 317 svenska män och kvinnor undertecknat detsamma.

Herr Sträng hade lovat att ta emot en liten deputation på tre, fyra personer, men hans tjänsterum fylldes av fotografer, reportrar och fruar. Det är inte att undra över att han började bli irriterad. Svårast att bli av med var två TV-fotografer. Herr Sträng sa då: "Kan inte ni, som är resoluta kvinnor, köra ut de där två?" Så småningom blev vi ensamma med herr Sträng, och när det blev min tur att säga vad jag hade på hjärtat sa jag ungefär följande:

"Egentligen är inte herr Sträng rätt instans för min aktion. Det var visserligen herr Strängs yttrande om hemmakvinnorna i samband med det första omnämmandet av skatteförslaget som var tuvan, som välta det stora lasset. Men det stora lasset, det är de senaste årens hopsamlade bitterhet och vrede över den ringaktning och nedvärdering av familjelivets värden som visats av samhälle och massmedia. Att Sveriges husmödrar ska behöva hitta på något sådant

92

här för att man ska lyssna på dem visar hur galet det är. Jag har en känsla av att regeringen alltför mycket lyssnar på de små, men högröstade vänsterradikala grupperna."

Då liksom växte herr Sträng i stolen. Jag blev rädd att jag varit alltför frispråkig. Men hans svar blev: "Det är precis vad jag alltid har sagt. Men så säger man ju också att jag inte är tillräckligt radikal!"

Efteråt ville några av fruarna bjuda mig på kaffe. Vi fyllde hela inre rummet på Café Rodolfo. Jag pratade med alla. Fick deras namn och telefonnummer så att vi kunde få kontakt senare.

Många ville att vi skulle bilda en förening. Jag var osäker om detta. Om möjligheten att få till stånd en slagkraftig sådan. Och ärligt talat var jag trött efter en hel månads hektiskt arbete och för lite sömn och vågade inte ta på mig mer.

Tidningarna de närmaste dagarna gav en intressant inblick i olika sorts journalistik. Några exempel:

Expressen, den 28 februari

"FÖRTJUSANDE DAMER, SA STRÄNG OM HEMMAFRUARNA

lugnaste demonstrationsmarschen vi någonsin upplevt, sa polisen om hemmafruarnas protesttåg."

Aftonbladet, den 1 mars:

"Hemmafruarna samlas med pälsar och plakat för att gå till Sträng. Till höger på bilden står arbetarhustrun i sin imiterade pälskappa."

Aftonbladet, den 2 mars:

"Det blir bara värre och värre. Nu har en hord av långhåriga demonstranter burit sig åt igen utan respekt för demokratins spelregler.

Utanför riksdagshuset stod dom i fredags och skrek hatglosor och viftade med plakat fast det gjorde ju inte

93

så mycket för det var fel hus. . ."

På morgonen den 2 mars ringde Aftonbladet och ville komma hem för intervju ... Jag var förargad över vad tidningarna skrivit särskilt de sista dagarna med anledning av demonstrationen och sa, att jag samma morgon hade svurit på att inte mer släppa varken Aftonbladet eller Dagens Nyheter innanför min tröskel. Journalisten i andra änden av tråden lät litet bestört och sa, att han kände sig alldeles oskyldig, han hade inte skrivit ett ord om mig tidigare. Han ville ta med sig en bandspelare och lovade att inte skriva ett enda ord som jag inte själv hade sagt. Jag tänkte att efter allt felaktigt, som skrivits, så kanske en del kunde tillrättaläggas.

Jag hade svårt att somna den kvällen. Tänkte: "vad har jag gjort, givit dem en hel timmes prat att klippa ihop hur de vill." Men han höll sitt ord, tog bara med vad jag sagt och gjorde en hederlig artikel. Men rubriken var ju typisk: "PROFESSORSKAN, REPRESENTERAR DU VANLIGA SVENSKA KVINNOR?"

Den 4 mars står följande annons i Dagens Nyheter med mycket stor stil:

"FÖR UNGDOMAR OCH BARN, SOM VISTAS I KOLLEKTIV MILJÖ MEN BEHÖVER ETT HEMS INDIVIDUELLA OMVÅRDNAD, SÖKER VI KONTAKT MED INTRESSERADE PERSONER, BOENDE I ELLER I NÄRHETEN AV STOCKHOLM. NÄRMARE UPPLYSNINGAR GENOM FRU BERIT HOLM, TELEFON 22 55 00/1 72." (22 55 00 är telefonnumret till Stockholms stads barnavårdsnämnd)

94

Nya skatteförslaget

Nya skatteförslaget

Måndagen den 9 mars blev helt oväntat en hektisk dag. Reden före klockan 8 på morgonen ringde Expressen och frågade: "Vad säger fru Nordström i dag?" - "Skulle jag säga något särskilt i dag? Har det hänt något nytt?" - "Har Ni inte läst Dagens Nyheter ännu, hela första sidan handlar ju om nya

skatteförslaget! Får vi komma ut och få ett uttalande?" - "Javisst, när vill ni komma?" - "Med detsamma". Jag störtade mig över Dagens Nyheter, men innan jag hunnit igenom allt, som skrevs om nya skatteförslaget, var de här. Det var som om de åkt helikopter från Mariebergssområdet. Jag fotograferades medan jag satt i soffan och försökte pejla skattetabellerna. De insåg nog själva det hopplösa i att jag, innan jag läst dem, skulle kunna ge vettiga synpunkter och for tillbaka till redaktionen med löfte att få svar så fort de hunnit dit.

Då hade jag också lyckats sätta ihop följande fyra punkter, som jag gav tidningen:

1. Man har gått ifrån skatt efter förmåga och låtit skatten bli ett instrument att dirigera den enskilde medborgarens liv.
2. Det av mig och deltagarna i Familjekampanjen framförda kravet på att det allmännas vårdbidrag för barnen skall vara lika stora till familjer i samma inkomstläge oavsett hur barnen vårdas blir hädanefter ännu väsentligare.
3. Beträffande de äldre kvinnorna, som ska ge sig ut på arbetsmarknaden, har de två stora handikapp, sin ålder

95

och sin sämre utbildning.

Om de söker men inte får arbete får de då: arbetslöshetsbidrag, oberoende av makens inkomst?
omskolningsbidrag oberoende av makens inkomst?

Om de är för gamla för omskolningsbidrag får de då förtidspension?

4. Kommer inte en dumpning av lönerna på den kvinnliga arbetsmarknaden att bli en följd av skatteförslaget?

Svar till Romanus och Nancy Eriksson.

Jag skrev ett gemensamt svar till Romanus och Nancy Eriksson, vars artikel "Lyxhustru eller jämlikhet" hade stått i DN den 25 februari (se sid. 130). Det blev inte klart förrän den 6 mars. Det togs in under "brev till DN" *den 10 mars* och fick följande rubrik:

"TÄTA OMBYTEN AV VÅRDARE KAN GE BARN SJÄLSLIG DEFEKT". Jag skrev bl.a.:

"Fru Eriksson har helt felbedömt läget. Vi husmödrar är icke över lag missnöjda med våra yrken, däremot börjar tålmodet tryta beträffande alla kränkande tillmälen som slungas över oss ...

Det har från socialvårdande håll framförts önskemål att ungdomsvårdsskolor ska slopas, och dessa ungdomar i stället placeras ut i goda hem. Visar inte detta hur viktigt det är att även äldre barn och ungdomar har någon, som har tid och intresse att ta del av deras problem, när de kommer hem? Har vi kommit så långt i krass materialism att människovärdet bestäms av om man är ett skatteobjekt eller inte? ...

Tryckfrihet och yttrandefrihet är ett av demokratins främsta kännetecken. Det finns en tendens att hindra denna genom att i stället för att sakligt bemöta vad som sägs försöka misstänkliggöra motpartens per

96

son och yttranden genom osanna eller helt ovidkommande påståenden och felaktiga slutsatser. Därvidlag har den professionelle tyckaren och den etablerade politikern ett övertag över den enskilde medborgaren som är skrämmande."

Svenska Dagbladet *den 11 mars*.

"GÄNG AV UNGA DRIVER UTAN JOBB Västerås ...

Stadsdelen har en av Västerås finaste ungdomsgårdar men endast ett fåtal av ungdomarna uppgav att de tyckte om att gå dit, mycket beroende på att det råder motsättningar bland de olika gäng som specialiserat sig på antingen sprit, sniffning, narkotika eller inbrott. Mer än hälften uppgav att de hade långtråkigt och mycket dålig kontakt med de vuxna. Fältassistenterna föreslår nu socialförvaltningen att individuell behandling sätts in eftersom de befäror att stora grupperingar skulle öka problemen ytterligare. Det är ofta så att någon av de äldre tonåringarna som driver omkring har en svans av 12-13-åringar omkring sig.

Förhållandena i just den här stadsdelen anses enligt socialförvaltningen inte exceptionella. Flera andra stadsdelar har liknande problem."

Låt mig göra ett hastigt hopp ända fram till den 2 augusti för att i detta sammanhang få med en artikel, som den dagen stod i Svenska Dagbladet. Den har rubriken "VALDSBROTT ORSAKAS OFTA AV ENSAMHET". Den säger bl.a.: "Nu börjar våldsbrotten anta samma proportioner som ett av våra största och ihärdigast bekämpade samhälls

97

problem, skadorna i trafiken. Det visar rikspolisstyrelsens preliminära statistik för 1969. Under detta år misshandlades 16 500 personer i Sverige, Dr Sven-Olof Lidholm, chef för Statens rättsläkarstation i Solna, säger till SvD att det verkliga antalet misshandlade säkert är det dubbla eftersom många fall aldrig kommer till polisens kännedom.

- Basfaktorn för våld heter ensamhet, anser dr Lidholm, som pekar på hur lätt det är att bli ensam i vårt samhälles "sterila helvete" där det finns allt – utom möjligheter att leva. Om inte barnet får den omhettning det söker hos föräldrarna måste det kompensera behovet hos gänget, där det nu är "inne" med våld

Det kanske inte är så dumt ändå med en mamma som är hemma när skolan slutar, så det känns skönt att komma hem med eller utan medföljande kamrat.

I det sammanhanget kan jag inte låta bli- att återge en liten episod som Märta, en av medhjälparna i kampanjen, berättade en dag.

Hennes flicka hade kommit hem från skolan med en kamrat. De hade fått smörgås och bullar och stod färdiga att gå ut och leka, när kamraten sa: "Vad du är lycklig!" - "Varför då?" - "Du har en mamma med förkläde."

Äntligen kunde vi hämta andan

Tidningsklippen hopades. Några sköna kvällar i mars, när telefonen så småningom lugnade sig, ordnades klippen och fyller nu två samlingspärmar. Landsortspressen kunde jag tyvärr inte bevaka, hade inte råd att beställa pressklipp. Men några klipp kom från andra landsändar och mottogs med glädje.

Vänliga brev fyller nu min allra tjockaste samlingspärm. De är omkring tvåhundra. Därtill kommer tio negativa brev, de flesta anonyma. Många vänliga ord stod också på postgirotalonger och på baksidan av statistikblanketterna. De hjälpte mig att hålla humöret uppe under den svåra perioden i början, när jag tyckte att tidningarna var förfärliga och misstolkade vad kampanjen egentligen ville.

För det mesta lyckades jag dock se det hela så att publicitet, även dålig sådan, är bättre än ingen alls, och att detta nedvärderande och förlöjligande var en kamp med ohederliga vapen, ett bevis på att kampanjen märktes och oroad.

Aftonbladet hade en dag satt följande rubrik: "MOR MED YRKE ELLER PROFESSORS KÄRRING".

Det kändes diskriminerande att inte få arbeta med en sak oberoende av vad min man hade för yrke. Allt oftare fick jag den otäcka känslan att man på alla sätt ville underblåsa klasshat genom rubrikval, uppkonstruerade motsättningar och dyligt.

En dag ringde en dam som frågade om det, som skrivits i Dagens Nyheter om statsministerbrevet och kampanjen, avsåg det brev, som jag författat, eller om det fanns två kampanjer. När hon fick veta hur det förhöll sig, blev hennes

99

omedelbara reaktion: "Men det som står i tidningen stämmer ju inte med vad som står i brevet."

En fru i Norrland ringde och ville ha fram synpunkten att samhället sparar minst 6 miljoner om året genom att hemmafruar själva vårdar sina utvecklingsstörda barn. Bara i Västernorrlands län finns 300 utvecklingsstörda barn och i Västerbotten 625, sade hon.

Några nunnor i Sydsverige ringde för att beställa blanketter och önskade oss allt gott och sa att de bad för oss.

Många ringde och önskade en debatt i TV i stil med Storforum.

Många ringde och ville ha ett förbund. Någon sa: "När vi nu satt Sverige i gungning så ska vi väl fortsätta."

Kvinnliga jurister, läkare, journalister erbjuder hjälp om jag behöver.

En kvinnlig journalist berättar att i en skola, som hon känner till, är skolkökslärarinnan och sjuksköterskan "ställföreträdande" mammor, alltid omringade av tonårsflickor, pratsugna, kontaktsökande. Deras mödrar, som är yrkesarbetande, har så litet tid och ork att lyssna på dem.

De arbetslösas riksorganisation ringer och föreslår att alla hemmafruar nu ska gå med i deras förening och anmäla sig som arbetslösa. Då skulle föreningen verkligen kunna få kraft bakom sina strävanden och vi också.

Det tog både krafter och tid med de många telefonsamtalen. Men nästan alla var positiva för att inte säga entusiastiska för Familjekampanjen. Några få helt hopplösa samtal kämpade jag också med, några som bara kom med intrimmade klyschor som att vi hemarbetande är "parasiter", "inte har något människovärde", "lever på andras arbete" etc. Dessa människor svarade aldrig på vad man sa. Ville aldrig lyssna. De var i sanning indoktrinerade med enklaste demagogiska uttryck. Det var i den vevan jag köpte Gunnar

100

Fredrikssons "Det politiska språket". På sid. 9 säger han om skillnaden mellan vetenskapligt och politiskt språk att

"det förra anses ge en fullständig kartläggning av fakta inom det område framställningen gäller, medan det politiska språket innehåller ett tendentiöst och därför ohederligt urval av fakta ... En politiker väljer ut vad som är relevant för att få läsarna eller åhörarna att dela hans preferenser, att rösta så eller så, att känna till något och glömma något annat..."

På sid. 36 skriver han om känsloladdade ord:

"Ett övertalningsknep som därför är både vanligt och nödvändigt är att man på olika sätt utnyttjar dessa känslökvaliteter hos orden."

Från Skåne kom en förfrågan om jag ville komma ner och tala om Familjekampanjen. Det ville jag gärna. Nästa dag ringde man från Vänersborg och frågade om jag ville vara den ena av diskussionsinledarna vid en diskussion anordnad på museet i samband med utställningen "Giftas eller ej?". Den andra skulle bli Barbro Jansson från Göteborg. Det ville jag också gärna.

Först kom Skåne.

I Viken - Höganäs fick jag fria händer att kåsera. Jag hade tänkt prata i cirka fyrtio minuter. Men jag blev så engagerad och ivrig, och åhörarna verkade så roade, att tiden formligen rusade iväg. Till min förfäran upptäckte jag helt plötsligt att jag pratat i en timme och femton minuter och fick bråttom att sluta. Någon kom efteråt fram och stack diskret en lapp i min hand med en uppmaning att skriva en bok just så som jag hade berättat. Då skulle den säkert bli en best-seller. Jag hade ju i hemlighet redan börjat på den här boken och kände mig givetvis mycket stimulerad av hans ord.

Aftonbladet, som den 31 januari betecknade Familjekam

101

panjen som en "kampanj i unken reaktionär anda", hade *den 31 maj* en högst reaktionär artikel på en och en halv sida. Man hade intervjuat en gruvarbetarfamilj i Wales. I fetstil stod:

"VI ARBETARE HAR MINSANN INTE RÅD MED LYXHISTRUR! DET ÄR NÅGOT FEL I SAMLEVNADSDEBATTEN I DAG NÄR MAN KALLAR HEMMAKVINNORNA FÖR LYXHISTRUR.

DET VISAR EGENTLIGEN BARA HUR LÅNGT NÄRINGS-LIVETS EFFEKTIVITETSTÄNKANDE HAR DRIVIT MÄNNISKORNA NÄR VARJE FAMILJ SOM IDAG FORTFARANDE LEVER PÅ DET TRADITIONELLA SÄTTET MED EN FÖRVÄRVSARBETANDE OCH EN HEMARBETANDE SÄGS FÖRA EN LYXTILLVARO.

ATT DRIVA UT DEM TOTALT I FÖRVÄRVS-LIVET - OFTA TILL LÅGLÖNEJOBBS - ÄR ETT SVEK MOT ARBETARNA.

Det är några av de synpunkter Aftonbladets medarbetare mötte hos en gruvarbetarefamilj i Wales."

Patricia, den unga gruvarbetardottern, förlovad med en gruvarbetare säger:

"Likaberättigande mellan könen har jag ingenting emot. Det är en fin sak - om det går att genomföra. Men försök inte koppla ihop det med det som händer på många ställen i dag - att det bara gäller att driva ut kvinnorna till låglönejobb och ändå låta dem göra hushållsarbetet.

- Vi arbetarkvinnor i Wales kanske är dumma. Men inte så dumma."

Men här hemma i Sverige ordnar vi kvinnor det så fiffigt för oss att vi snart har rättighet att arbeta jämstides med våra män t.o.m. i gruvorna. Daghemspersonalen, som sägs vara

102

lämpligare som fostrare än mödrarna, befriar oss från bördan att själva vårda våra barn.

Om inte daghemmen räcker till kan vi ju alltid jobba i skift med våra män. Så ökar vi effektiviteten ytterligare och slipper se så mycket av varandra, eftersom alla inte är vakna samtidigt vid skiftarbete. Vilket produktivt och effektivt samhälle vi då kan bygga upp! Och omänskligt!

Die dummen Schweden - de dumma svenskarna!

Hur skulle vi nu fortsätta arbetet med Familjekampanjen? Vi hade 4 500 namn och adresser på intresserade människor, som vi visste var energiska. Det hade de bevisat genom att samla namn på statsministerbrevet och sända in statistikblanketterna till oss. Vi måste bygga på dem.

Hade vi pengar nog att klara av utsändningen av 4 500 brev? Skulle vi våga hoppas att människor också den här gången skulle vara villiga att skicka oss några kronor så att det skulle gå ihop och helst bli litet över till fortsatta aktioner?

Vi beslöt att ta chansen och i värsta fall gå med en tiggargilla efteråt.

De 4 500 statistikblanketterna var ordnade efter ankomstdatum. För att kunna hjälpa dem, som fick breven, att få kontakt med närboende åsiktsfränder och därigenom kunna bilda små aktionsgrupper, måste vi ordna hela materialet i postnummerföljd. Det tog många dagar.

Sedan detta var gjort, delade vi upp materialet mellan oss så att var och en hemma kunde utnyttja alla lediga stunder och kvällar till att skriva kuvert samt att till varje adressat ge namn och adress på några personer med samma eller angränsande postnummer.

Vi ägnade hela maj månad åt detta arbete.

Det tog mellan 100 och 200 dagsverken.

103

Utan Familjekampanjens vältrimmade och väl sammansvetsade skara hade det inte varit möjligt.

Det kändes mycket högtidligt när vi i slutet av månaden for till posten med tre billaster klädkorgar, kartonger och bärkassar innehållande de 4 500 breven.

Reaktionen kom blixtnabbt. Våra skulder kunde betalas. Det blev pengar över till ett nytt brev, som sändes ut i början av november till dem, som anmält intresse för fortsatt samarbete. Det brevet var späckat av informationsmaterial på mycket bred bas.

5

Vad har Familjekampanjen uppnått hittills

DEN VÄCKTE DEBATT

Förutom stort rabalder i den svenska tidningspressen gav aktionen eko ute i världen genom BBC, tyska TV och ett flertal engelskspråkiga tidningar.

Jag har också personligen deltagit i ett flertal debatter rörande Familjekampanjens målsättning.

EN TIGANDE GRUPP KOM TILL TALS

Press och massmedia har under de senaste åren dominerats av professionella tyckare och representanter för den familjefientliga könsrollsideologin. De 63 000 namnen gick inte att bortresonera. Alla våra blygsamma insändare har inte gått spårlöst förbi. Även yrkesskribenter har på sistone modererat sina åsikter.

POLITIKERNA RUSKADES OM

Politikerna hade inte klart för sig att en stor del av svenska folket inte delade de tidigare högröstade framförda åsikterna. Det märktes på den irritation, som politikerna med statsministern och tre statsråd i spetsen visade genom obehärskade, ovederhäftiga utlåtanden om kampanjen. I en valnanns inför i ett flertal tidningar hösten 1970 säger finansministern: "Jag var - det måste jag medge - just då lite oroad av de kampanjer, som fördes."

UPPMJUKNING AV FAMILJEPOLITIKEN

Vi vet inte hur mycket, eftersom det första skatteförslaget aldrig klart redovisades. Vi vet bara att "hemmafruavdraget" höjdes från 1500 kronor till 1800 kronor.

VALPROPAGANDAN FÄRGADES

De flesta partier hade vaga löften om "stöd åt barnfamil

107

jerna" i sina program inför 1970 -års val. Ingen klartext dock om hur detta "stöd" skulle utformas. Vårdbidraget skymtade också i kulisserna.

HÖJT SJÄLVFÖRTROENDE

Hemmakvinnor och annat vanligt folk har upptäckt att det går alldeles utmärkt att skriva till statsministern och andra höga herrar i regeringen. Respekten för överheten har naggats i kanten härigenom men framförallt genom det nonchalanta sätt, på vilket vår vädjan togs emot av denna överhet.

KUNSKAP OM MASSMEDIA

Det har varit på en gång lärorikt, beklämmande och skrämmande att få en inblick i hur massmedia arbetar. Många med mig har blivit chockerade över ovederhäftigheten.

FAMILJGRUPPER

Grupper har bildats överallt i landet. En av dessa har tagit initiativ till en "mamma-pappa-barn-vecka" med mycket innehållsrikt, idégivande program i Tällberg i januari 1971. Det kanske blir en årligen återkommande vecka? En medlem har på eget initiativ författat och stencilerat en liten skrift "Småbarn och böcker", som har sänts ut i Familjekampanjens novemberbrev.

BOKEN "FAMILJEKAMPANJEN FORTSÄTTER"

Utan Familjekampanjens erfarenheter hade jag aldrig vågat mig på att skriva den här boken.

Familjekampanjen har inte bara givit mig övning i att uttrycka mig i tal och skrift. Den har också givit mig litet mer självförtroende och råg i ryggen.

Det behövde jag.

Det behöver alla hemmakvinnor efter de senaste årens nedvärdering och snedvridna debatt i kvinno- och familjefrågor.

6

Familjekampanjen fortsätter

Sympatiserar Du med Familjekampanjen, sådan Du lärt känna den i den här boken? Då ber jag Dig: var med och kämpa för familjen! Starta en familjegrupp! Även Du, som aldrig förr sysslats med föreningsarbete, kan starta en grupp.

Kan Du samla några vänner för att dricka en kopp kaffe och handarbeta, så kan Du också samla några människor för att tala om familjefrågor. Det senare är inte ett dugg märkvärdigare, bara ännu mer stimulerande. Att man sedan kommer överens om ett arbetsprogram och att var och en tar på sig några små arbetsuppgifter kommer att gå av sig själv. Någon måste vara sammankallande och någon måste vara kontaktperson i samarbetet med Föreningen för Familjekampanjen. Men det är inte heller något märkvärdigt eller arbetskrävande.

Eftersom det program vi till en början samlas kring blir det, som framförs i den här boken, så kan vi alla samlas under beteckningen FAMILJEKAMPANJEN. Den känner folk till. Då vet alla vad vi kämpar för. Men "Föreningen för Familjekampanjen" det är den lilla förening, som under min ledning bildades den 26 januari 1970. Den föreningen bör få vara ensam om detta namn, när den i fortsättningen kommer att arbeta sida vid sida med, som jag hoppas, tusentals familjegrupper i hela landet.

Föreningen för Familjekampanjen ställer upp som sammanbindande länk mellan grupperna. Vi vill försöka att vidarebefordra tips och idéer samt att samordna stora, riksomfattande kampanjer. Men vi är ICKE överordnade. Vi är bara samordnande. Var grupp arbetar helt självständigt på det sätt och på det område, som den anser viktigast.

Eftersom Föreningen för Familjekampanjen har ett år på nacken och under det året har hunnit få en hel del erfarenhet av sådant här arbete, tror jag dock att jag kan ge en del tips om hur arbetet lämpligen kan läggas upp.

Gruppen bör koncentrera sig på frågor, som rör familjen. Det finns tillräckligt att göra på det området.

Gruppen skall inte bedriva partipolitik, utan arbeta ovanför alla partigränser. Härigenom har vi möjlighet att påverka politiker av alla kulörer. Om Du redan är ansluten till någon politisk förening, skall detta naturligtvis inte hindra Dig att vara medlem i en Familjegrupp.

Det är en fördel om olika åldrar är representerade i gruppen. Småbarnsföräldrar har ont om tid. Mormorsgenerationen har ofta bättre tid. Alla åldrar måste vara lojala mot varandra. Problemen måste ses ur alla synvinklar. De, som har bäst tid, tar hand om det löpande arbetet. Men idéerna måste alla föra fram.

Jag vill nu räkna upp ett antal möjliga aktiviteter. Tyck inte att det låter alldeles för arbetsamt. Allt går inte att göra på en gång. Se de följande sidorna som tips för er verksamhet. Om man siktar mot stjärnorna så når man kanske trädkropparna. Men man måste våga att sikta.

För att snabbt kunna trumma ihop medlemmarna eller skicka runt ett meddelande gör någon av er upp en TELEFONLISTA med alla medlemmars namn, adress och telefonnummer. Skriv ut den i lika många exemplar som ni är medlemmar, så att var och en får sin. Då kan ett meddelande mycket snabbt nå alla genom att första namn på listan, A, ringer B, som ringer C osv. Om t.ex. inte C träffas, ring D, men glöm inte att sedan snarast kontakta den överhoppade C. Sista namn ringer A, dvs. första namn, som därigenom

kan kontrollera att telefonkedjan fungerat och nått alla.

112

Starta kedjan vid en tidpunkt när Du tror att alla är hemma, en TIDIG morgon t.ex.

Här i Föreningen för Familjekampanjen startas ofta telefonkedjan för en timmes träff för gemensam information och beslut, utan formaliteter och konstigheter. Vi skickar runt ett papper, där alla närvarande skriver sina namn. På ett annat papper gör vi några korta anteckningar om vad vi bestämt. Sedan förvaras dessa papper i datumföljd i en pärm.

Någon tar reda på STENCILERINGSMÖJLIGHETERNA på er ort. Föreningar brukar få stenciler dragna mycket billigt hos någon kommunal instans, exempelvis hos Fritidsnämnden.

BEVAKA TIDNINGARNA. Tidningen läser Du ju ändå. Strecka nu för de artiklar, som Du tycker är intressanta och användbara. Skriv sidnumret på tidningens första sida. Då finner Du lätt artikeln när alla läst tidningen och Du får tid att klippa ut den.

Om någon artikel bör bemötas, så fundera på vem av medlemmarna, som är mest hemma på just det ämne artikeln handlar om eller vem av er som har lättast att uttrycka sig. Be honom eller henne att skriva en INSÄNDARE. Eller försök skriva en själv. Men sätt ut namnet, en anonym insändare är inte mycket värd. Kan man prata så kan man också skriva. Det är inte så märkvärdigt. Vi måste ha självförtroende och göra även sådant som tar emot litet i början. Det är väldigt viktigt att vi märks i tidningarna. Skicka också gärna klipp till Föreningen för Familjekampanjen. Vi har ju ingen möjlighet att bevaka landsortspressen, som ofta tar upp en hel del värdefulla och bra saker, som inte de stora rikstidningarna har utrymme för. Men vi har ingen nytta av klippet om vi inte får veta tidningens namn och datum. Anteckna alltid detta även på Dina egna klipp.

113

SAMLTA TIDNINGSKLIPP. Skaffa stora kuvert, lämpligen A 5. Lägg Dina klipp i kuvert med påskrift som passar artiklarna t.ex. Barnavård, Leksolor. Ordna kuverten i bokstavsordning i en pappkartong eller dylikt. Om Du kommer i diskussion eller vill skriva någon insändare, kan Du gå in i Din klippssamling och friska upp minnet. Utan vår stora klippssamling härhemma hade jag inte klarat Familjekampanjens alla diskussioner och skrivelser!

Gruppen bör också ordna en GEMENSAM KLIPPSAMLING. Ta här största sortens kuvert. Skriv namnet på en politiker utanpå varje kuvert. Gör i ordning ett kuvert för varje kommunalpolitiker i er kommun. Gör *detsamma* med varje landstingsman och varje riksdagsledamot i er valkrets. Samla deras uttalanden i familjefrågorna. Anteckna noga när, var och i vilket sammanhang de yttrats. Var och en klipper ur sin eller sina tidningar. När ni träffas, hjälps ni åt att stoppa in era klipp i rätt kuvert. Ingen behöver då ägna så mycket tid och arbete åt detta.

I god tid före nästa val kan ni gå in i er klippssamling och komma underfund om vad era politiker sagt och vill. Ni har sedan en god grund att stå på, om ni i nästa valrörelse vill ställa frågor, skriva insändare eller sätta ihop flygblad för att sprida på orten.

Inför nästa val kan ni tala om för alla vänner och bekanta och övriga ortsbor vilka politiker, som är särskilt dåliga familjepolitiker. Ni kan då uppmana folk att stryka just deras namn på valsedlarna.

På så sätt blir ni en påtryckningsgrupp med politisk makt. Politikerna blir helt enkelt TVUNGNA att lyssna på Familjekampanjens budskap, annars blir de inte valda!

Förstår Du vilken oerhörd makt vi får om vi blir många, som överallt i landet ordnar sådana politiska klippsamlingar? Bara vetskapen om att vi håller på med detta bör göra

114

politikerna betänksamma!

Det är bara 50 år sedan kvinnorna fick rösträtt i Sverige. Det är inte underligt om vi är underrepresenterade i alla politiska sammanhang. Vi har också mer självkritik än många män, när vi yttrar oss offentligt. Vi är ängsligare. Vi är ovana.

De kvinnor, som har hörts i debatten, har varit välutbildade yrkeskvinnor och yrkespolitiker. De kvinnor, som har hörts har INTE varit de hemarbetande eller de kvinnor, som haft vanliga, enkla yrken.

Här har vi VÅR STORA POLITISKA MÖJLIGHET. Vi drar med oss våra män, våra föräldrar, våra vuxna barn. Vi ska göra något nytt, något som ska ge eko långt utanför vårt lands gränser. Vårt "FAMILJEPARTI" ska spränga alla politiska partigränser.

Vi väljer bara de familjevänliga representanterna i varje parti. Lita på att sådana familjevänliga politiker kommer att växa fram. Politiker är mästare i att vända kappan efter vinden. Låt det blåsa hårt, låt det bli en härlig, befriande storm, som sopar undan alla de andra!

Men kom ihåg att vi måste hålla ihop och hjälpas åt. Det är inget svårt eller märkvärdigt Du ska göra. Du kan om Du vill Och kom ihåg: JUST DU BEHÖVS!

Det jag nu har talat om har varit de viktigaste uppgifterna. Men för att bli riktigt slagkraftiga är det viktigt att vi lär oss så mycket som möjligt. Vi behöver KUNSKAP. Någon av er kan på bibliotek eller i bokhandel leta rätt på böcker, inte bara om hem och familj, utan också om samhällsfrågor överhuvud taget. Låt gärna gruppen bilda en egen LÄSECIRKEL med sådana böcker. Be bokhandeln om hjälp med förslag på lämpliga böcker. Eller också kan var och en av er läsa olika böcker, strecka för de viktigaste synpunkterna och redogöra för dem när ni träffas.

115

Ni kan också bilda en egen STUDIECIRKEL. Då kan någon av er kontakta ett av studieförbunden (ABF, TBV, SKS, Medborgar- och Vuxenskolan etc.). De hjälper då till med råd och talar om vilket ekonomiskt bidrag ni kan få.

Ta gärna kontakt med olika tjänstemän inom kommunen, rektorn och lärarna, ungdoms- och idrottsledare. Kommunala nämnder också. Var inte rädda att säga vad ni eventuellt vill ha ändring i.

Håll gärna KONTAKT MED ANDRA FÖRENINGAR, det är ett utmärkt sätt att nå många människor. Någon som har barn i skolåldern, tar hand om Hem och Skola och föräldraföreningar, någon kanske är medlem i Husmodersföreningen, någon annan i någon kyrklig förening etc. Glöm inte heller de politiska föreningarna, försök att föra fram vår syn på familjefrågorna där. Genom att vara med även i andra föreningar och få kallelser till deras sammankomster, kan ni också kontrollera vad som händer där.

Försök att vart Du kommer föra fram våra idéer. Debatten är A och 0. Den får inte dö ut. Tänk på droppen, som urholkar stenen.

För 200 år sedan sa Edmund Burke, en engelsk statsman, några synnerligen tankvärda ord: "Onda ting kommer inte av onda människor. Onda ting kommer av att goda människor inte gör någonting."

GÖR NÅGONTING!

Så ett förslag till.

Låt oss alla säga Du till varandra. Enkelt, bekvämt, personligt.

Att grubbla över tilltalsord är bortkastad energi.

116

för att Föreningen för Familjekampanjen ska kunna hålla kontakt med alla grupper i landet måste ni be någon av gruppmedlemmarna att fungera som KONTAKTPERSON. Hon eller han skriver av och fyller i nedanstående blankett och sänder den till

FÖRENINGEN FÖR FAMILJEKAMPANJEN c/o Nordström

Parkvägen 14
183 52 Täby

Vårt postgiro är 825 90 - I och vi ber Dig sända in några kronor från Din grupp till porto, kuvert, skrivelser och dylikt. Detta kostar en hel del. Allt arbete däremot utförs av medlemmarna i Föreningen för Familjekampanjen och kostar alltså ingenting.

Texta:

Gruppens namn
Kontaktperson.....
Gatu- eller gårdsadress
Postnummer och postadress
Län

Telefon (glöm ej riktnumret)
..... den / 197

Underskrift

117

Riksomfattande gemensamma kampanjer

I en verklig demokrati borde gemene man beredas möjlighet att rösta inte bara på ett parti i allmänna val vart tredje år utan även dessemellan i en del större, gemensamma frågor. Med all den elektronik, som nu finns, borde det gå att ordna på ett tämligen enkelt sätt, om man verkligen VILL. Familjefrågorna, som intimt berör alla, är lämpliga för folkomröstning.

I väntan på att sådana möjligheter skapas och varför inte, för att snabbt driva fram dem, får vi fortsätta på den väg vi redan slagit in på. När vi byggt upp ett nät av grupper i hela landet, bör vi mycket snabbt kunna samordna nya riksomfattande aktioner. Initiativet till en sådan kan komma från vem som helst. Om idén är god och flera grupper är positiva till tanken, så sätter vi igång.

Just nu arbetar "Utredningen angående den familjerättsliga lagstiftningen" för fullt. Arbetet beräknas vara klart under år 1971. Man arbetar i tysthet. Nästan ingenting har skrivits eller sagts om detta arbete. Pressen tiger. TV tiger. Vi måste väcka debatt kring detta arbete. När lagförslaget är klart och går ut på remiss har man redan bundit sig i klart formulerade teser. Då har det gått prestige i det hela. Då är det svårt att ändra något. Därför måste vi JUST NU, när arbetet håller på, tala om vad vi vill.

Vi har också den år 1965 tillsatta "familjepolitiska kommittén", som har i uppdrag att utreda frågan om samhällets ekonomiska stöd åt barnfamiljerna. Kommittén skall särskilt pröva effektiviteten av olika stödformer och deras inbördes sammansättning och avvägning. Även denna kom

118

mitté väntas komma med sitt förslag under 1971.

Mycket av betydelse för familjen kommer alltså att hända i år.

Låt oss därför i samband med att boken kommer ut den 30 januari göra en ny landsomfattande aktion. Den här gången bör den kunna rulla fram ändå snabbare och nå ändå fler än sist. Det är svårare för våra motståndare att bortförklara och förvränga våra åsikter, när de läggs fram i en bok, än det var förra gången, då det hela bara kunde presenteras i ett kortfattat brev.

Förra gången skrev vi till statsministern.

Den här gången skriver vi till familjeministern, som formellt är rätt instans.

Vi måste bli så många att vi får hela regeringen att lyssna.

"Lyssna till rörelsen", sa Tage Erlander till sin efterträdare.

"Lyssna till folket", får bli vår paroll.

Förutom de krav, som framfördes i brevet till statsministern, kräver vi nu också att de vårdande åren ska ge den hemarbetande rätt till ATP.

Detta är ingenting, som Familjekampanjen kan ta äran av att först föra fram. Det angavs redan år 1964 i det socialdemokratiska kvinnoprogrammet, som krävde:

- "Ett socialförsäkringsskydd, jämförligt med den förvärvsarbetandes upprätthålles för den som vårdar barnen.
- Ersättning lämnas för vårdarbetet.
- De direkta konsumtionsutgifter, som barnen medför, täcks."

I "RAPPORT TILL FÖRENTA NATIONERNA ÖVER KVINNORS STATUS I SVERIGE" säger regeringen år 1968 följande om detta:

"Eftersom kvinnorna under lång tid kan antas i högre

119

grad än männen svara för barnens vård skulle en familjepolitik efter dessa linjer få särskilt stor betydelse för dem. Ett socialförsäkringsskydd under viss tid då barnen kräver ständig tillsyn skulle också innebära

en viktig stimulans till återupptagande av förvärvsarbete när barnen blivit stora och kan klara sig själva. På detta sätt kan kombination av vårdarbete och förvärvsarbete ge föräldrar samma ålderspension som den allmänna tjänstepensioneringen för enbart förvärvsarbete."

Detta skrev alltså regeringen till Förenta Nationerna år 1968. Var det bara avsett som PR gentemot utlandet, eftersom regeringen här hemma driver en helt annan linje?

Låt oss nu tvärs över alla partigränser samlas kring vårt brev till familjeministern och därmed även kring ovanstående uttalande av regeringen.

Politikerna kommer att säga att de inte kan uppfylla de krav, som framförs i brevet, utan att höja skatten,

Men vi är redan ett högskatteland. Vi vill inte driva fram ännu högre skatter. Vi måste däremot ändra blicken på vad som är väsentligt och vad som är mindre väsentligt. Vad används våra skattemedel till?

Vad skall prioriteras?

Vi måste kräva att mänskliga och familjevänliga krav sätts mycket högre upp på önskelistan.

Nu står de längst ner.

Vi får aldrig ett mänskligt samhälle om vårt land, trots allt materiellt välstånd, inte har råd att låta våra barn fostras i sina egna hem.

Att påstå att vi inte har råd att ge den hemmavarande vårdaren socialförsäkringsskydd och en viss, i högskattesamhället nödvändig kompensation för utebliven inkomst genom ett vårdbidrag, lika stort som det som stat och kommun redan ger den yrkesarbetande föräldern genom sub

120

vention av daghemmet, det är att prioritera materiella ting framför mänskliga. Mot detta måste vi kämpa.

Vilka är det t.ex. som får stå för det rundhänsta statliga stödet till de politiska partierna? Är det inte bl.a. de föräldrar, som på grund av det hårda skattetrycket inte har råd att själva vårda sina egna barn?

Låt oss försöka få en flygande start på namnsamlingen. Då blir det snabbt en diskussion både om Familjekampanjen och om den nya familjelagstiftningen. Låt oss göra en kraftansträngning de närmaste månaderna, göra allt för att sprida kännedom om namnsamlingen, boken, idéerna. Ta gärna boken med Dig när Du går och samlar namn. Blir det diskussion kan Du ha den som uppslagsbok. Stoppa ett brevformulär i handväskan eller i fickan, så att Du alltid har det till hands om Du träffar någon, som vill skriva på. Det gör ingenting om det blir tummat och vikt.

Vi måste fortsätta vår kampanj ända till dess att den nya familjelagen är slutgiltigt utformad och vi alltså inte längre har möjlighet att påverka beslutet. Men det är särskilt viktigt nu de närmaste månaderna. Det är nu vi kan påverka de ledande principerna.

Ingenting får stoppa namnsamlingen, inga avledande manövrer från familjeministern eller från någon annan myndighetsperson. Låt inte förleda Dig av en mängd fagra ord. Vi måste visa hur många vi är som står bakom kraven i brevet till familjeministern.

Varje brev skall ses som en särskild aktion. Alla, som var med förra gången, som skrev under brevet till statsministern, hälsas självfallet välkomna den här gången också. Eftersom man är giftasvuxen vid arton år sätts denna ålder som en lämplig gräns neråt.

Hjälp till att sprida kännedom om "familjeministerbrevet", så att alla, män och kvinnor, yrkesverksamma såväl

121

som hemarbetande, får en möjlighet att ta ställning till det. Här följer nu brevformuläret, som Du kan skriva av på det sätt, som är enklast för Dig. Föreningen för Familjekampanjen har ingen möjlighet att den här gången hjälpa till med stencilering. Varken vår ekonomi eller vår arbetskraft räcker till. Du kan mycket väl skriva av det för hand. Men har Du skrivmaskin och möjlighet att stencilera, så kanske Du kunde hjälpa Din närmaste omgivning med brevformuläret?

Det är mycket viktigt att Du inte glömmer att skriva av och fylla i statistikuppgiften och sända den till Föreningen för Familjekampanjen. När Du sänder in ett brev till familjeministern sänder Du samtidigt ett brev till oss innehållande den ifyllda statistikblanketten. Detta är nödvändigt om vi ska kunna föra vår statistik och veta hur många namn, som sändes in dag för dag.

Varje namn är betydelsefullt.

Kan Du av någon anledning inte samla namn, skicka då in brevet med bara Din egen underskrift. Men glöm inte statistikblanketten!

Det är antalet namn, som imponerar på tidningarna, får politikerna att lyssna och som ger respekt åt de lokala familjegrupperna och deras arbete.

Brevet till Familjeministern

Till Familjeministern
Statsrådet Camilla Odhnoff
Statsrådsberedningen
Fack
103 10 Stockholm 2

Vi anser, att familjen är den fasta grund på vilken samhället även i fortsättningen måste bygga.

Vi kräver att Familjeministern och Regeringen verkar

för:

1. att den kommande familje- och skattelagstiftningen utformas så att familjen som mänsklig, ekonomisk och juridisk enhet tillförsäkras villkor som svarar mot dess stora betydelse,
2. att samhällets bidrag för barnens vård skall följa barnet (vårdbidrag) och utgå oberoende av vårdform,
3. att den hemarbetande - kvinnan eller mannen - genom vård av barn, familj, handikappad, utvecklingsstörd, sjuk eller åldring tillerkännes ATP och annat socialförsäkringsskydd.

..... den 1971

NAMN

ADRESS

Statistikblankett

Till Föreningen för Familjekampanjen c/o Nordström Parkvägen 14 183 52 Täby

I dag har jag sänt st. brev i Familjekampanjen till

Familjeministern med totaltnamnunderskrifter.

..... den 197

.....
underskrift

.....
gatuadress eller gård postnummer och adresspostanstalt

7

Massmedia, ministrar och människor

På följande sätt har Familjekampanjen karakteriserats av tre statsråd:

"ETT CYNISKT FÖRSÖK ATT UTNYTTJA EN GRUPP FÖR ATT FÖRSVARA PRIVILEGIER"
(Olof Palme)

"EN CIRKEL AV HYCKLERI OCH FÖRTAL" (Camilla Odhnoff)

"POUJADISM" (Sven Moberg)

(Uppslagsboken säger att poujadismen var en politisk organisation grundad 1955 i Frankrike av pappershandlare Poujade för att tillvarata småföretagarnas intressen främst genom skatteskolck.)

Den 17 februari 1970 blev jag uppringd av Christina Jutterström i TV med förfrågan om jag, helst genast, kunde komma in till TV-huset för en intervju. Hon bad mig ta taxi och komma snarast. Jag lovade vara där om c:a 1 timme. Hastigt hopplock av mina viktigaste papper, hastig vink åt mina trogna medhjälpare, som satt upp till öronen i dagens post, och lyxig färd i taxi till stan. Jag satt en stund och pratade med Christina Jutterström innan studion var klar. Fick veta att statsministern skulle komma om en timme. Jag hann dock med en halvtimmes marginal iväg, så han slapp möta mig. I intervjun fick jag fram alla huvudpunkterna i våra strävanden, de som så många tidningar dittills inte brytt sig om att klargöra.

När vi var färdiga, fick jag höra att det dragit över de planerade tre minuterna en aning, så att de nog måste klippa något. Jag bad då att de inte skulle klippa det väsentliga.

När min familj kom hem på kvällen, berättade jag i stora drag vad jag hade sagt. Min mans ögonblickliga reflektion var denna: "Det är för bra, det kommer de aldrig att släppa fram."

Kvällen kom med "Rapport" i TV 2. Herr Palme kom i rutan, fick många minuter för att bemöta Familjekampanjen. Men trots den långa tiden sa han inget om huvudpunkterna i vår aktion utan gick som katten kring het gröt runt dessa. Han talade främst om det nya skatteförslaget som utjämnande och rättviseskapande.

Mitt i statsministerns inlägg fick jag så komma in med ett ungefär 10 sekunder långt inlägg. En mening! Det var allt som TV släppte fram av mitt drygt tre minuter långa anförande. Min man hade tyvärr alltför riktigt bedömt TV:s bristande vilja att låta båda parter komma till tals i diskussionen.

Den hårda beskärningen tar jag som en komplimang. Hade mitt inlägg varit svagt, förmodar jag det släppts fram.

Nästa dag var jag fortfarande arg, fastän jag sovit på saken, och författade nedanstående brev till TV. Det var naturligtvis oklokt. Man skall väl vara snäll och tåla och hoppas att man får komma dit en annan gång. Men jag har så svårt att tåla av klokhet, och det lättade att få skriva.

Vid en förfrågan hos Expressen om de ville publicera brevet, fick jag beskedet att de har hundratals sådana brev. Det är "allmänt känt hur TV beskär", så de kunde inte ta in det.

"Näsbypark den 18 februari 1970 Fröken Christina Jutterström

Sveriges Radio och TV

Oxenstiemsgränd 34

115 27 Stockholm

Härmed översändes taxikvitton från gårdagen. Min

128

reaktion efter 'Rapport' i går var den att verklig yttrandefrihet egentligen inte existerar. INGENTING av det väsentliga av vad jag sagt kom med. Jag antar att det inte är Du som ensam får bestämma vad som skall vara med eller inte, så jag gör Dig inga förebråelser. Detta är bara ett påpekande av hur omöjligt det tycks vara att få något framställt sakligt. Det enda, som blev kvar av mina yttranden var det helt oväsentliga om skatteförslaget, för det passade gånås in i statsministerns yttranden. Skatteförslaget är icke med ett ord omnämnt i brevet till statsministern. Det var detta brev han låtsades bemöta, men med det för politiker så vanliga 'kringsnacket'. Som en av mina vänner, flykting från öststaterna, sa: 'I öst finns det ingen yttrandefrihet, här finns den på papperet men inte i realiteten.'

Med vänlig hälsning Brita Nordström

En avskrift sänd till statsminister Palme samt en till tidningen Expressen."

Den 18 februari upptas 1/4 av Dagens Nyheters första sida av statsministern sittande vid 4 tjocka pärmar innehållande våra brev. Med fetstil står följande:

"OLOF PALME LÄSER BREV

10 000 ARGÅR FRUAR SKRIVER Får svar:

Privilegier försvaras"

På sid. 9 i samma tidning står i fetstil:

"OLOF PALME TILL ATTACK MOT HEMMAFRUKAMPANJEN

Samtidigt som pärm efter pärm fylls på statsministerns kansli med brev från protesterande hemmafruar gick Olof Palme till hård motattack på tisdagen. I ett tal inför socialdemokratiska riksdagsgruppen betecknade

129

han den borgerliga kampanjen om hemmafruarna som *'ett cyniskt försök att utnyttja en grupp för att försvara privilegier'*."

Den 25 februari hade Nancy Eriksson, socialdemokratisk ledamot i riksdagen, en Hörnan-artikel i Dagens Nyheter betitlad "Lyxhustru eller jämlikhet". Jag saxar ett par meningar:

"Även om insända från hemmamammor och äldre husmödrar kan vara provocerade och fabricerade spelar ingen roll vilket - så appellerar de faktiskt till en grupp som börjar känna sig udda, nästan som en restupplaga, nämligen hemmafruarna ... Protestaktionen i Täby är ett försök att på rätt ohederligt sätt utnyttja ett allmänt missnöje bland hemarbetande husmödrar för att få en hets mot finansministern. Man försöker spänna alla hemarbetande husmödrar för skattelindringar till de bäst ställda hemmafruarna ..."

Dagens Nyheter den 3 mars, Camilla Odhnoff:

"- Det är en cirkel av hyckleri och förtal, och ur folkets djup stiger professorskor, grevinnor och doktorinnor, och vi får lyssna till röster ur persianens djup."

Redan den 31 januari stod en liten notis i Aftonbladet med en för denna tidning typisk rubrik:

"KAMPANJ I UNKEN ANDA"

En journalist från Dagens Nyheter ringde. Vi hade ett halvtimmeslångt samtal, som resulterade i en artikel med så mycket felaktigheter och undvikanden av fakta, att jag, som ännu inte vant mig vid journalistisk behandling av sanningen, blev både arg och ledsen. Man undvek så vitt möjligt att tala om väsentligheter men hade tagit reda på att min man var professor. På grund härav gjorde man Familjekampanjen till en överklassaktion.

Dagens Nyheter Nordost valde att förlöjliga det hela genom

130

att välja uttryck som:

"Det blev ett brev till statsministern. För säkerhets skull tog hon fram en tusenlapp och såg till att brevet stencilerades i 10000 exemplar... familjemedlemmarna skall i största möjliga utsträckning hålla sig inom hemmets väggar ... Hon föredrar hemmet som uppfostringsanstalt . . "

Min goda vän Hilja, medhjälpare i kampanjen, blev så förgrymmad att hon ögonblickligen ringde upp Dagens Nyheter och sade upp sin mångåriga prenumeration med omedelbar verkan. Hon ville inte se tidningen mer! Pengarna, som redan var inbetalda för hennes årsprenumeration, kunde de sända till Rädda Barnen.

Aftonbladet den 23 februari:

"När fru Brita Nordström, hemmafrukampanjens initiativtagare, nu fått svar av Palme, säger hon att hennes upprop i själva verket inte vände sig emot *skattereformen*. Detta är lika osant som påståendet att

kampanjen inte skulle vara politisk."

Tidningen Arbetet skriver samma dag (23 februari): "EN MÄRKLIG RETRÄTT

Det måste ha kommit som en kalldusch för de flesta av de ca 33 000 undertecknarna av protestbrevet till statsminister Olof Palme, att kampanjens initiativtagare, professorskan Brita Nordström i Täby nu framhåller, att hon inte alls vänder sig mot skattereformen utan mot de senaste årens familjepolitik ... Fru Nordströms märkliga reträtt nådde offentligheten i form av ett uttalande i radio på lördagen som ett svar på Olof Palmes öppna brev till henne . - ."

Det är underligt. Det behövdes min kritik mot viss del av tidningarna i radioekot för att dessa tidningar sent om sänder skulle erkänna att skatteförslaget inte var huvudsaken i

131

Familjekampanjen. Men man kunde naturligtvis inte erkänna sitt eget misstag, man talar i stället om "en märklig reträtt" från min sida. Trots att de första raderna i statsministerbrevet lyder: "Undertecknade är djupt oroade av den familjefientlighet som präglade de senaste årens familjepolitik och den sista "Vi väddar om ett större hänsynstagande till familjens intressen" har den regeringstroga pressen inte velat förstå den verkliga innebörden i Familjekampanjen förrän efter radioekot.

Ändå har Aftonbladets reporter, som varit här hemma, mycket riktigt den 10 februari skrivit:

"Hon uppmanar hemmafruarna att skicka protester till Palme: Vi kvinnor har tigit alldeles för länge. Politikerna bestämmer hur vi ska vårda våra barn utan att vi får säga ett ord ... Den nya politiken gör att de som föredrar att vårda sina barn i hemmet missgynnas. Det bör ges lika stora vårdbidrag till alla familjer i samma inkomstläge oavsett hur barnen vårdas . . ."

Detta krav om lika vårdbidrag i samma inkomstläge har jag upprepat så ofta så jag känner mig som en grammofonskiva, som hakat upp sig. Ändå har det inte tagits upp och bemötts av någon enda ansvarig politiker, som yttrat sig om Familjekampanjen. Det är bekvämast att förbigå detta krav med tystnad och i stället misstänkliggöra hela aktionen som riktad mot särbeskattningen. Då slipper man ta hänsyn till och diskutera det förhållandet att ett oupplösligt samspel finns mellan å ena sidan hur beskattningen drabbar och å andra sidan hur vårdbidrag och övriga barnbidrag utformas.

När vi samlades på Sergelarkaden före det sorgglustiga demonstrationståget kom Sveriges Radio och bad om en intervju, som skulle sändas direkt i Familjespeglarna. Vi ställde oss i folkvimlet intill en kompressor. Jag undrade försynt om

132

det var nödvändigt att stå alldeles intill den, om det var för lokalfärgens skull eller så. Då flyttade vi oss till trottoarkanten, men då måste vi göra om alltihop, för en långträdare stannade för rött ljus framför oss och dränkte våra röster. Så småningom gick det visst bra. Det är bara det att intervjun aldrig sändes sedan. Varken jag eller någon jag känner hörde min röst i radio den dagen, vilket många uttryckte förundran över, eftersom hela den dagens "Familjespegel" ägnades åt demonstrationen och intervjuer i anslutning till den och skatteförslaget. Ordförandena i alla de politiska kvinnoförbunden samt ordföranden i Husmodersförbundet fick yttra sig inte bara om vad de ansåg om det nya skatteförslaget, utan tillfrågades dessutom om vad de ansåg om Familjekampanjen. Själva fick jag inte yttra en stavelse varken i det programmet eller i något annat den dagen.

Svensk Damtidning ringde en morgon, ville gärna komma ut och önskade då att jag skulle ställa 4-5 korta frågor, som de skulle försöka få herr Palme att besvara. Ebba Samuelsson, mycket glad och vänlig, samt en fotograf kom ut, och vi satt en timmes tid och pratade. Jag lämnade mina frågor, som jag verkligen

försökt göra så korta som möjligt, fotografen blixtrade i "kontoret" där Hilja, Gun och Ragnhild var mina medhjälpare den dagen.

Artikeln kom i nummer 10, i början på mars. Överskriften löd: "SKA HEMMA-FRUN FÅ PALME PÅ KNÄ?" Den var trevligt och lättsamt skriven men Ebba Samuelsson hade inte kunnat motstå frestelsen att raljera med lydelsen i statsministerbrevet. Efter citat av början av brevet skriver hon:

"Allmänt välvilliga floskler som inte förpliktigar till någonting? Brita Nordström har i alla fall rört upp en känslostorm, gett röst åt ovanligt många som känner sig vettskrämda, förtryckta "

133

Mina frågor var inte med. En enda fråga, som formellt ställts av Svensk Damtidning, besvaras mycket utförligt av herr Palme. Tidningen skriver så här:

"När 40 000 hemmafruar skrivit bad Svensk Damtidning statsministern om ett förtydligande i den fråga som oerhört många hemmarnammor upplever som den starkaste orättvisa. Frågan och svaret ser ni inramat på nästa sida."

Frågan löd: "Varför skall de som vårdar sitt barn hemma göra det gratis, medan de som får ett barn vårdat på daghem får en subvention på 8 000-9 000 kr? Så mycket skjuter det allmänna till i genomsnitt per daghemsplats och år."

Ur herr Palmes mycket ordrika svar drar jag ut det, som

.möjligen kan betraktas som svar på frågan. "Vi betraktar barnstugorna som ett mycket väsentligt medel i jämlikhetspolitiken. För barnen och för kvinnorna ... Därför satsar vi nu på en snabb utbyggnad av daghemmen ... Vårdbidragen är ett av de förslag inom familjepolitikens ram som prövas av den familjepolitiska kommittén. Utredningen beräknas vara klar med sitt betänkande i september 1971."

Pierre Vinde i Upplands Väsby.

En dag kom min ena dotter med ett papper, som jag genast måste läsa. Hon hade fått det av en god vän, som bodde i Upplands Väsby. Det hade delats ut i brevlådorna där. Lydelsen var följande:

"Hur drabbar skatteförslaget oss hemarbetande och familjen?"

Har professorskan i Täby rätt i sin kritik? Offentligt möte

onsdagen den 15 april kl 13 till 17 i

134

Hammarbysalen, Sigma Kanslirådet Pierre Vinde, Finansdepartementet, informerar om den nya skatten. Vi ordnar barntillsyn i Edsrummet, Sigma Kaffe serveras Välkomna! Saft till barnen Socialdemokraterna Upplands Väsby"

Det hade kanske varit klädsammare för arrangörerna om jag fått meddelande om detta på annat sätt och inte genom en lycklig slump!

Tillsammans med tre fruar ur Familjekampanjen for jag dit och satt tyst och obemärkt, när kanslirådet Vinde höll sitt orienterande tal om skatten och familjen. Trygg i förvissningen att inte den obehagliga "professorkan" hörde honom, kunde han säga diverse bakom hennes rygg, tala om hennes "tokerier" och om att hennes aktion nu runnit ut i sanden. Att det nya skatteförslaget hade tagit stor hänsyn till familjen och att "inte ens fru Nordström själv har mer att säga".

När han slutat sitt anförande skulle vi dricka kaffe innan det skulle bli tillfälle att ställa frågor. Då bad jag att få säga några ord först. Sedan jag talat om vem jag var, sa jag, att jag gärna skulle vilja säga en del med anledning av herr Vindes anförande. Hans tidigare påstående: "Inte ens fru Nordström själv har mer att säga" visade sig grundligt felaktigt och efter kaffet fortsatte diskussionen i en och en halv timme.

Kanslirådet Vinde redogjorde bl.a. för varför man valt att i stället för dubbelt ortsavdrag dra av 1800 kronor för "hemmafru" på makens skatt. Då blir hemmafrun lika mycket värd i alla inkomstlägen. Då kan man kanske invända att den som har lägre inkomst än c:a 20 000 kronor inte har så hög skatt att detta avdrag på 1800 till fullo kan utnyttjas

135

"Men", sade herr Vinde, "DE SOM HAR SÅ LÅG INKOMST ÄR I STOR UTSTRÄCKNING SMÅBRUKARE, OCH DE DEKLARERAR EJ SIN VERKLIGA LEVNADSSTANDARD, OCH SÅDANT VILL MAN INTE UPPMUNTRA."

Ett märkligt yttrande om man betänker att det kommer från ett kansliråd - som sedan dess blivit budgetchef - i Finansdepartementet. Mina tre medhjälpare är vittnen till att det är riktigt återgivet. Förmodligen hade herr Vinde inte vågat fälla samma yttrande i Småland.

Vilka skrev på?

"Har fru Nordström någon uppfattning om vilka, som skrivit på breven till statsministern, vilken samhällsklass och så?"

Jag har svarat på denna mycket ofta förekommande fråga, att jag givetvis inte kan känna alla dessa 63 000 människor. Jag vet däremot vilka som står bakom de mer än 200 brev och alla de vänliga ord, som skrivits bakpå postgirotalonger och svarsblanketter.

Där är den 90-åriga damen, som på grund av kylan inte vågade sig ut i den ovanligt stränga vinterkylan, utan bara kunde samla namn bland dem, som bodde i samma hus. Men där är också den unga studentskan, som lämnade en mängd adresser till studiekamrater, som gärna ville ha blanketter.

Där är den pensionerade statstjänstemannen vars sirligt välskrivna brev gjorde mig lika glad som den unge studentens korta märgfulla rader: "Nyttiga adresser för våra strävanden."

Jag har inte bara fått brev från den unge industriägaren, som stod i begrepp att flytta med firma, fru och barn till ett land med "garanterad frihet", utan också från den äldre arbetarkvinna, som berättade att hennes man och hon började som djurskötare med 60 kronor i månaden. Hon tycker att man mer ska värdera arbetarens erfarenhet och inte hetsa alla att studera. Hon har fostrat 6 barn och vill att kvinnor själv ska få avgöra om de vill arbeta borta eller hemma.

Där är brev från den unga yrkesarbetande mamman med

137

3-årig son. Hon har löst sitt barnpassningsproblem genom att anställa en ung ensamstående mor som hjälp i sitt hem. Hon tycker det är orättfärdigt att hon inte får dra av något av sina barnpassningskostnader som kostnader för inkomstens förvärvande.

Och där är många brev från medelålders kvinnor med god yrkesutbildning. Efter flyttning till annan stad eller efter endast några års bortovaro från yrkeslivet kan de inte få nytt arbete på grund av att de passerat femtioårsstrecket. Där är upprädda brev från andra medelålders kvinnor med föråldrad utbildning. Dessa

kvinnor har ingen möjlighet att i arbetslivet konkurrera med de välutbildade unga. Där är brev från glesbygdsfruar, särskilt bittra, för de har ingen möjlighet alls att få yrkesarbete inom rimligt avstånd från hemmet.

Bakom varje brev står en individ med sina speciella bekymmer, svårigheter, önskingar. Alla åldrar av både kvinnor och män är företrädna, dock överväger de kvinnliga brevskrivarna. En mångfald nuvarande och före detta yrken är företrädna, både välbetalda och mindre välbetalda. Alla har skrivit namn och adress. Icke ett enda av dessa brev har varit anonymt.

Jag skulle kunna berätta om vad dessa människor skrivit med mina egna ord. Men jag tror inte det skulle vara så levande och så talande som att låta några få av dem själva berätta.

Men då jag av personlig erfarenhet vet att det kan bli obehagliga följder i form av anonyma telefonsamtal och "utskällning" i pressen, om man träder fram och försvarar hem och familj, så har jag ansett det klokast att låta dessa människor utåt vara anonyma, att icke be om tillstånd att publicera deras namn. Jag har därför heller icke tagit med andra omständigheter, som möjligen kan avslöja brevskrivarens

138

identitet. Ortsnamn på små orter har jag därför bytt ut mot Sydsverige, Norrland eller dylikt.

Jag hoppas att ingen misstyper denna användning av breven.

Inget av de citerade breven kommer från någon som jag personligen känner eller ens träffat. Den personliga värmen i breven har gjort mig mycket glad. Det är bevis på den samhörighetskänsla Familjekampanjen skapar.

Eftersom Familjekampanjen så ofta har anklagats för att endast föra "överklasskvinnors" talan, har jag här velat redovisa ett genomsnitt av de brev, som skrivits till mig. Breven är skrivna av vanliga människor och får inte jämföras stilistiskt med drivna journalisters alster. De människor, som skrivit dem, har väl inte heller större kunskaper i skatte- och samhällsfrågor än genomsnittet av svenska folket. De tillhör den kategori medborgare, som tigit om sin förbittring i många år, som inte hörts i TV, som inte "besjungits" av radikala journalister.

Må de för en gångs skull själva få göra sig hörda!

"Fru Brita Nordström!
Kära Medsyster!

Storstockholm 8/2 1970

TACK! Tack för att Du hade initiativkraft nog att starta Familjekampanjen! Jag har i sömnlösa nätter försökt ta mig samman till något liknande, men kunde inte. Nu skall jag så långt tid och krafter räcker stödja Din familjekampanj. Börjar med att rekvirera och distribuera blanketter, skall även försöka sätta in några kronor på postgirot. Är det något mer jag kan göra så meddela mig!

Med hälsningar och tack! N.N.

förvärvsarb. läkare, 5-barnsmamma"

Den 8/12 -70

139

"Apropå familjekampanjen ...

Barnen behöver en mamma (eller likvärdig person) långt upp i skolåldern. Även tonåringar ... Ni borde ha förklarat att Ni är farmor (eller var det mormor) så att folk ej tror det är en desperat 30-årig hemmafru som satt igång det hela!

Vänliga hälsningar från N.N. mångsysslare och 4-barnsmamma"

Uppland den 9 februari 1970

... Jag är 28 år gammal, gift och har två pojkar som är 6 resp. 4 år gamla. Sedan jag blev hemmafru har jag under semestertider och sjukdom hjälpt till på mitt gamla kontor, så jag vet vad det vill säga att vara hemmafru resp. yrkesarbetande småbarnsmamma. Jag har mycket svårt att acceptera dagens barndaghem. Det vanliga tycks vara att två eller tre vuxna personer skall ta hand om c:a 20 barn, och jag brukar kalla barndaghemmen för parkeringsplatser för småfolk. Jag skulle önska att det fanns två till tre vuxna personer på c:a 10 barn. Då skulle jag kunna acceptera barndaghemmen.

Det är mycket nedslående för en hemmavarande mamma att följa dagspressens debatt om oss hemmafruar. Vi är lata, vi är parasiter, hemmabarn blir hämmade, daghemsbarn blir mer utåtriktade osv. Visst längtar jag ut till yrkes

o

livet många gånger, och visst känner man sig ofta otillräcklig som mamma, men när det gäller mig själv, så får jag den största sinnesfriden om jag stannar hemma hos mina barn och jag slipper få halva dagen förstörd av dåligt samvete för att jag inte är hemma hos barnen..."

En liten plats i Sverige den 10/2 -70

"Jag avskyr vanligen 'att gå med lista'. Men den här gången

140

var det onekligen mycket roligt! Sällan har jag hos alla mött en sådan entusiasm och glädje över att något göres, en säger en person har vägrat att skriva på under de två dagar jag tagit mig ledigt och helt ägnat åt dörrknackning. Det kan tyckas vara litet med 40-50 namn på två dagar, men avstånden på landet är stora, det tar tid. SVÅRAST HAR DET VARIT ATT HINDRA MÄNNEN FRÅN ATT SKRIVA PÅ DE HA VÄLDIGT GÄRNA VELAT MEN PLATSBRISTEN PÅ LISTAN FICK AVGÖRA.."

"Bromma den 9/12 1970 Tack för initiativet i denna viktiga fråga!

Det är en underlig tid vi lever i. "Barnets århundrade" enligt Ellen Key. Man har kommit till insikt om hur livsavgörande de första barnåren är, man anser att *tryggheten* är en utomordentligt viktig faktor för en harmonisk utveckling. - Man psykologiserar intill förb - - - och obegriplighet i snart sagt alla livets skiften. Före varje brottmål görs en ingående personundersökning, varvid man i möjligaste mån söker klarlägga brottslingens familje- och uppväxtförhållanden. I denna samma vår tid gör man - helt motsägelsefullt - allt för att söka spränga den *k ä r n a*, som familjen utgör. Och kärnsprängning är *f a r l i g t!*"

Från landsorten i Blekinge kom följande rader:

"Med alla de namn som nu strömma in till fru Nordström borde det finnas ett starkt underlag till bildandet av en partilös opposition som fordrar att få göra sig hörd lika väl som skolungdom och militärer. Som det redan talats så mycket om är vi ju ett oerhört stort antal kvinnor som har sin arbetsuppgift i hemmet och vi borde fordra en för oss betalad "riksdag" och fordra samma hänsyn som elever och militärer..."

141

Ett annat brev :

"Tack snälla fru Nordström för dagens insändarebrev till DN. Det säger just det man vill ha sagt.

Låt inte de hala politikerna förvränga allt ni säger. Vi står bakom er och gläder oss att någon vågar handla i stället för att bara prata."

Norrköping

"Jag kan inte säga hur jag beundrar Er. Jag går bara hemma och är ilsken, men gör inget. Har tre vuxna barn och har jobbat hela tiden, så jag vet vad det vill säga att släpa ungar till daghem och få vända om när de är snuviga eller har litet feber. Har försökt med unga flickor hemma (som stulit läppstift och allt löst och bara läst tidningar). Har försökt med gamla tanter (som hållit kafferep för sina kompisar och låtit ungarna sväva fritt omkring utomhus.)

Vad som retar mig nu: En slarvig flicka som går på Fackskolan dagtid har underhåll med över 800: - kr i månaden. Hyra: 100: - kr. Hon har hela garderoben full av kläder, far ofta till Stockholm och handlar för hon vill inte ha kopior. Päls för c:a 2 500: -. Massor av frukt, gott, pålägg och kakor bjuds väninnorna på vid besök. Dans varenda kväll i veckan. När flickan stegade upp på Socialen i Norrköping och bad om hjälp med pengar till kläder fick hon 400- kronor utan omsvep och hälsades välkommen tillbaka ... Nu funderar tjejen på att skaffa sig "en unge", för då blir bidraget över 1200: -.

Jag håller på att bli galen. Hjälp."...

"Växjö den 14/2 1970

Tack för att Du satt igång med detta. Det har ryckt upp oss och vi springer benen av oss för namn vill vi ha, och vi hjälper gärna till ...

142

Men i dag har jag också fått höra att Husmodersförbundets ordförande uppmanat husmodersföreningar att inte skriva på, hon tycks vara styrd av S. Detta har Du väl reda på, men man blir upprörd av att höra sådant, att som kvinna vara så osolidarisk. Men icke förty så är nästan alla mer än villiga att skriva på våra listor och man märker en oro hos människorna inför framtiden.

Med hjärtliga hälsningar till Dig och Dina medhjälpare...

Mellansverige

". . . Eftersom jag läste i artikeln i DN den 31 jan. att fru Nordström ämnade försöka intressera husmodersföreningarna i landet för en gemensam aktion, kan jag inte underlåta att tala om att jag på Husmodersförbundets landsmöte i Stockholm i maj 1969 hade en motion med just detta syfte. Först försökte centralstyrelsen stoppa motionen, så att den inte skulle komma upp till debatt i Folkets Hus. När jag stod på mig, blev jag uppringd av husmodersförbundets ordförande, fru Gullan Brännström, som i en häftig debatt med mig försökte få mig att avstå från motionen, eftersom hon inte ansåg den vara "takt med tiden". Efter stor påstridighet från min sida kom så motionen upp till debatt. Min värsta vedersakare där var förbundets egen ordförande, fru Brännström, men trots detta röstades motionen fram av det församlade landsmötets representanter från hela Sverige, vilket alltså visar, att trots all hetskampanj under en följd av år majoriteten av husmödrarna fortfarande håller på att de har något att betyda i dagens samhälle. Inte minsta rad i pressen upplyste om denna motion - inte ens i vår egen tidskrift! Enda reaktionen från förbundets sida har varit, att det nu utarbetat en studiecirkel med handledning - "Hur värderas hemarbetet?" ...

För att belysa hur trögt föret är i Husmodersförbundet kan jag inte heller avhålla mig från att tala om att jag 1961 motionerade till landsmötet om att föreningarna skulle starta någon sorts huslig hjälpverksamhet, som jag kallade "jourhavande husmor", att jag 1963 motionerade om vårdnadsbidrag till småbarnsmammor. Självfallet blev båda dessa motioner nerröstade - den senast nämnda med motivering från kommitténs sida "att det var en alltför stor fråga för Husmodersförbundet att engagera sig i" Man kunde ju verkligen hålla sig för skratt! . . ."

"I dag har jag sänt ett brev i "Familjekampanjen" till statsministern med 69 namnunderskrifter varav 26 män.

Den lista som insändes upptog namn på folk i Värmlands glesbygder. Den kvinna som står överst på listan är 33 år och har 2 små barn. Hennes man arbetar i skogen ibland och kör grävskopa när tillfälle ges. Hon bidrar till ekonomin genom att hjälpa någon pensionär och på somrarna vattnar hon på kyrkogården. De flesta har ju mer och mer tvingats ge sig av men en del yngre försöker hålla sig kvar vid ett alltmer olönsamt jordbruk där de trots allt känner en smula trygghet. Det bör märkas att i denna del av Värmland finns inte ett enda s.k. bärkraftigt jordbruk enligt Statens mått mätt. Således upptar denna lista namn på småbrukare främst. De enda "överklassmänniskor" som finns med på listan med deras mått mätt är 1 folkskollärlarinna i förskollärlarinna 1 sjuksköterska 1 skolvaktmästare

Med hälsningar..."

"Tack för att Du satte igång den här familjekampanjen. Tyvärr har det varit så svinkallt att jag inte har kunnat gå

a omkring i husen, som jag skulle vilja, men Palme sa ju också helt fränt att han struntade i namnen, och skyller på de borgerliga. Jag kan tala om att jag har flera socialdemokrater på min lista. Här ute på landsorten är hemmafruarna särskilt bittra, då möjligheterna att få arbete är minimala ...

Storstockholm

"Tyvärr såg jag inte Palmes framträdande i TV, men av tidningarna att döma, tror regeringen att problemet mest eller enbart rör *pengar*, avdrag el.dyl. Vi vill själva bestämma hur våra barn skall uppfostras, precis som det står i Ditt upprop stycke 3. Jag tror Palme vill dra över debatten att röra bara pengar ... De politiska partierna är nog irriterade att en rörelse går tvärs över alla partilinjer. Människor börjar värja sig mot centraldirigering, rationalisering, där individen glöms bort, storlandsting, kommunalsammanslagningar etc

Strömsund

"Varmt tack för den här kampanjen! På mej har den verkat som en säkerhetsventil. Tyvärr kommer jag sent med in namnlista. Det är vår lott här i norr att alltid komma liksom på sladden. Snälla fru Nordström, om Ni får tillfälle att tala för oss hemmafruar, glöm inte oss som gärna skulle ta ett arbete, om det bara fanns. Vi som är 50 år och över och som inte har ett yrke. Vem anställer oss, när yngre krafter går hemma och bara önskar att dom finge komma ut. "På den här platsen finns inte ens så många trappor att skura, så det räcker åt oss alla" sa en av dem jag talat med. Vi är många som inte har småbarn och vill ut. Kan det vara

så svårt att fatta för de stora begåvningar som styr vårt land? - Än en gång tack för att vi fått göra oss hörda!

Vänliga hälsningar. . .”

Ovanstående brev läste jag upp för herr Sträng den där omtalade demonstrationsdagen. "Sådana brev har jag fått många, det känner jag till" sade han bara:

Men så här sa han i januari: "Vi ska inte tvinga ut kvinnan, hon ska ha valrätten. Vill hon vara hemma och få en lägre standard, så får hon det."

Malmö den 21 februari 1970

"Bästa Fru Brita Nordström!

Jag är i 50 årsåldern, har varit hemmakvinna till den dag då våra barn blev yrkesutbildade. Det kanhända blev så att jag stannade hemma längre än många andra kvinnor, beroende på att min man är sjöman, har man en make med det yrket så kan ju helt enkelt inte båda föräldrarna vara borta från hemmet ... Då barnen flög ut ur boet tänkte jag skaffa mig något arbete, det gick också ganska bra i den stad där vi bodde förut, jag fick vikariera på kontor efter genomgången skrivmaskinskurs, jag arbetade även som guide. För några månader sedan flyttade vi hit till Malmö, där tänkte jag att det skulle gå som en dans att ordna någon sysselsättning där man kunde känna sig lite nyttig. Så jag travade upp till Arbetsförmedlingen, men där kom det ett verkligt bakslag. 50 år! Och drygt det! Är människan tokig? Här i stan anställer ingen arbetsgivare frivilligt någon sa gammal kvinna, nej ungdom och skönhet skall det vara, hur det sedan är med arbetsförmågan spelar tydligen inte så stor roll. Så nu är man alltså åter en onöda och lyxhustru, man tillhör det proletariat som består av kvinnor som inte kan få någon sysselsättning på grund av sin *ålder*.

146

Hur pigg man än både ser ut och känner sig. Det är ett sådant evigt pratande om daghem och dagmammor, vad de unga mammorna skall göra för att kunna komma ut på arbetsmarknaden. Men varför glömmer man helt enkelt bort att här går en hel kår av fullkomligt arbetsföra kvinnor i min ålder som intet högre önskar än att få ett arbete som kan göra livet mera meningsfullt."

Älvsjö den 22/2 -70

". . . är synnerligen upprörd - ja, just det! - över statsminister Palmes "svar" på Edert och de mer än 32 000 protestantemas brev till h. vederbörande - ett enligt min uppfattning lika lätt som lett och listigt *undanslinkande* från själva kärnfrågan i Eder skrivelse: *familjens ställning i vårt samhälle. . .* "

"Vällingby den 23/2 1970

... bilda en "Hernvärnsförening". Var snäll - ställ Er i spetsen för den. Många svenska hem känner nu till Ert namn, och vet Er goda vilja. Låt oss värna om hem, familj, barn och gamla. Låt oss högljutt protestera mot att "vinddrivna" (alldeles för snällt ord) individer rätt får slå ihjäl värnlösa åldringar, stjäla, råna, våldta kvinnor och barn. Och framför allt den oerhörda skadegörelse, som vårt största massmedium TV sprider i våra hem.... Försök att bilda ett "Hemvärn", helst opolitiskt, då jag är övertygad om att det finns många även på "vänsterkanten", som är trötta på detta missförhållande. Försök att få in upprop och artiklar i våra hushållstidningar. . . "

"Malmö den 23 februari 1970

Här i Skåne lever vi liksom lite långt ifrån. Så först i går fick jag veta om vilken folkrörelse Ni satt igång. *Tack*"

"Frösön den 25 februari 1970

... Det är sorgligt hur de materiella och snäva politiska syftena tillåts få bolla med de värden, som ger livet innehåll - den enda trygga punkten i livet - familjen.

Ert initiativ har faktiskt gett mig och med största sannolikhet många fler ett svagt gryende hopp om att kanske ändå inte allt är förlorat av kampen för de mänskliga rättigheterna i Sverige. Det var länge sedan jag hade någon sådan känsla.

Jag hoppas Ni fortsätter Ert tryck mot den stelbenta och cyniska överhet vi tyvärr har i denna fråga och önskar Er ork att genomföra kampen till ett lyckligt slut. Kampanjen fortsätter kanske i annan form i framtiden; behöver Ni hjälp så kan jag anmäla mig!...

Stad i mellersta Sverige

"Kära medsyster Brita Nordström.

Varmt tack för Din fina insats. Vi är många, många hemmafruar som går var och en i sin ensamma tillvaro, vi blir mer och mer deprimerade och till sist heligt arga. Vi är en stor grå massa som plikttroget tjänar och vårdar. Vi tillhör inget förbund och har ingen ombudsman eller fackföreningsordförande att springa och gnälla till när orättvisorna och ovederhäftigheterna haglar över oss.

Regeringen kan vara hjärtligt tacksam så länge vi finner oss i att vara vårdare utan lön åt barn och äldre släktingar som annars ingen människa skulle ha tid att bry sig om.

Min man och jag är båda från arbetarhem i små omständigheter vi har endast folkskola som utbildning. Min käre make som nu är 49 år har genom verkligt nit och slit och stress arbetat sig fram till en lön på c:a 50 000: - kr. Dessutom har vi genom sparsamhet och uppoffringar skaffat oss en villa och en sommarstuga. Den goda lönen har

kommit först under senare år, så något lyxliv har det inte varit för någon av oss. Vi har tre barn varav ett är x Oår och är kvar i hemmet. Nu är jag hemmafru 45 år, har tidigare arbetat c:a 7 Oår under vårt 26-åriga äktenskap. Jag har varit med om att fara iväg tidiga morgnar i ur och skur med barn under 3 år. Sannerligen ingen lott som man önskar mammor och små barn. Nej fram för vårdbidrag till dem som vill och kan ta vård om sina barn i hemmet. Alla kvinnor kan inte förvärsarbete och alla kvinnor kan heller inte vara hemmafruar. Vi behövs ju alla så varför skall man nedvärdera den ena gruppens insats. Nu kommer ju regeringen stickande med avdraget på förvärsarbetande makens lön. Men det är inte bara detta det gäller, man har i flera år sett tendensen till angrepp på hemarbetande kvinnor. Inte minst från socialdemokratiska kvinnosakskvinnor. Den grupp som blir hårdast drabbad är ju de äldre kvinnorna. Visst, det finns ju omskolning och vuxenutbildning, men vi kan ändå aldrig konkurrera med de välutbildade *unga*.

Jag vill gärna vara med och tala om för herrar Palme och Sträng att vi hemmakvinnor existerar fast vi inte är medbjudna på jämlikhetsträffarna där vårt öde bestäms utan att vi blir tillfrågade. Vi är trots allt *väldigt många* och vi har rösträtt.

Vill Du sända över några stenciler så vore jag mycket tacksam.

Med beundran för Ditt initiativ och
många vänliga hälsningar..."

Storstockholm

"... Samtidigt som jag i dag sänder in min "rapportblankett" och ett bidrag på postgirokonto 825 90, ville jag få framföra mitt tack för den behjärtade insats Fru Nordström

149

har gjort genom att taga initiativet till Familjekampanjen. Det är hög tid på att vi reagerar mot de skrämmande upplösningstendenser, som präglar utvecklingen i vårt land, i all synnerhet då det gäller våra barns och ungdomars fostran i hem och skola, där normlösheten tycks vara vad man främst åsyftar.

Det är detta, som måste framhållas som det väsentliga i Familjekampanjen, och ej, som olika medlemmar av regeringen tycks tro, enbart de ekonomiska synpunkterna..."

Stockholm

"När jag för 13 år sedan fick av barnavårdsnämnden det första av mina 3 adoptivbarn skedde detta under förutsättning att jag skulle vara hemmafru.

Barnlösa familjer som vände sig till Barnavårdsnämnden för att få adoptivbarn var många och blivande adoptivbarn var få. -Barnavårdsnämnden kunde välja de, i deras mening, bästa lämpade familjer och hade bl.a. för regel att kräva att hustrun skulle själv ta hand om barnen, då det ansågs vara bäst för deras psykiska balans och uppfostran.

För min del lämnade jag gärna min anställning, då detta krav stämde med mina principer och övertygelse, och skötte mina barn själv.

Och nu, 13 år senare, vad begär våra myndigheter?

Barnavårdsnämnden har inga krav längre på blivande adoptivmödrar, för tack vare p-piller finns det inga adoptivbarn längre att placera -och regeringen vill skicka i arbete alla de gamla adoptivmödrar som de uppmanade stanna hemma för bara några år sedan.

Vem vill ha oss nu i arbetslivet när vi blivit äldre? Finns det någon logik i våra myndigheters beteende?

Jag vet att ingen adoptivfamilj ångrar i dag de steg de tog för 10, 15 år sedan. Deras barn är det bästa de har

150

oavsett regeringens inkonsekvenser, men de kräver alla en mindre lättvindig behandling..."

Sydsverige

"... Varmt tack för ett fint initiativ och allt arbete Ni lagt ner på familjekampanjen. Tyvärr fick jag listorna ganska sent av en bekant. Vi tog en fotostatkopier på dem och fick ut ett 30-tal, som kommer att sändas in de närmaste dagarna.

Man blir ju verkligen ledsen då man ser hur särskilt yrkeskvinnor (kvinnliga reportrar) söker kasta ett löjets skimmer över hela aktionen. (Åtminstone på mina listor finns flera namn ur låglönegruppen.)

Själv är jag ämneslärare (svenska, engelska) trivs fint med mitt yrke. Men efter en hel dag i en åtta eller nia med massor av skrivningar att rätta fungerar man inte bra som mor. Själv tycker jag att det är bättre att vara hemma och se sina barn utvecklas, växa med dem".

"Kjaere "syster Brita"

Lykke till med familjekampanjen!

Jag er sedan snart 18 år gift med en svensk, har två barn og er hemarbetande husmor. Den siste tiden har jeg nesten deppat for man kjenner sig nesten som en forbryter (brottsling) som "bare" er hjemme. I alle fall når man hører på de "store" statsmenn og kvinner.

Men takket vaere at jag fikk høre om ditt tiltak og fikk ditt brev, har jag fått tilbake troen på hva jag og min make også alltid har trodd på, nemlig familjens og hjemmets betydelse i samfunnet.

Takk!

Vennlig hilsen.."

151

Norrland

... Når min man og jag bestemte oss for å ge våre barn individuell fostran i stället for kollektiv, så räckte det inte med att jag slutade mitt förvärvsarbete. Hans inkomst räckte inte till att försörja hela familjen utan att en hel del nedskärningar i livsföringen gjordes ... I och med att min lön föll bort måste vi byta bostad. Från att ha haft en modern trea i stan med sommarstuga ute på landet fick vi inskränka oss till att bara behålla sommarstugan.

Vi gjorde om den lite och bor alltså fortfarande i den. Till att börja med hade vi bara råd att göra om ett rum och kök. Nu har vi jobbat hårt och på så vis fått större yta att röra oss på. I och med att jag valde barnen framför jobbet på kontor kan man påstå att vi blev straffade rent materiellt sett. Från att kunna köpa åtminstone ett plagg i månaden åt oss själva, fick vi nu inskränka oss till en klänning, resp. en byxa per år, en kappa högst vart tredje år, inga restaurangbesök, inga semestrar, ingen frissa. Ja det finns massor med saker man skulle kunna räkna upp, som man drog in på när man valde hemjobbet, men det tycker vi det är värt. Men man vill ju sedan inte höra talas om att "va bra du har det som kan vara hemma" . . . Alltså för oss personligen har det inneburit en fråga om att avstå från så mycket som möjligt av det materiella för glädjen att få ge våra barn en mera harmonisk tillvaro än kanske dom flesta barn har, som måste kastas mellan olika vårdare. Detta skulle jag alltså vilja ha sagt till dem som säger att det måtte vara skönt att inte behöva jobba, men ändå bli försörjd.

Men så länge samhället inte värderar hemmarnammans arbete kan man ju inte fordra att gemene man och kvinna heller ska göra det. Därför får man ju gå med stämpeln "Samhällsparasit" på sig tills det blir någon ändring på den punkten..."

152

Malmö

... Nu åker Palme omkring och håller tal och säger att det byggs massor av barndaghem "För ensamstående". Jojo. Men samtidigt håller Sträng tal på sitt håll och säger att de oh så gärna vill ha ut kvinnorna i förvärvslivet för se, vi behövs i produktionen. Ena dagen var jag på Arbetsförmedlingen här och gjorde ett reportage där chefen för förmedlingen uttryckligen säger att det skulle bli katastrof om de skulle placera alla kvinnor på arbetsmarknaden och de har ingen chans till det, det finns inte jobb. Men likaväl står Sträng nästa dag och säger att vi alla är så välkomna och att de visst kan placera oss.

Lagar som stiftas främjar inte familjen, inte heller politiken att föra ut kvinnorna och bygga barndaghem. Av de c:a 175 000 kvinnor som står vid löpande bandet i industrien skulle sannolikt det stora flertalet hellre stanna hemma hos sina barn om de hade en möjlighet med vårdbidrag. De som för denna debatten och till varje pris vill piska ut kvinnor är yrkeskvinnor med intellektuella och stimulerande arbeten."

Det kom ett brev från Östersund "Kära Medsyster!

Tack för Ditt trevliga sätt att sätta Palme o Sträng i gungning. Hoppas Du snart kommer igen med något annat ... Sänder även ett par annonser. Jag annonserade i länets två tidningar och lämnade även ut listor men SSU var ej sen att ge svar på tal men tyvärr kunde de ej läsa innantill men det var kanske en uträkning. Jag vill med dessa få rader sända en hälsning från Östersund och även önska en trevlig påsk.. "

Medsända var de två annonserna, den 16 februari stod:

153

"Värna familjen och dess fortsatta existens genom att underteckna uppropet till statsministern. Listor finnas utlagda på ... Föreningen för Familjekampanjen"

Den 9 mars stod: "SSU kräver SSU-distriktet i Jämtlands län kräver i ett uttalande bojkott av de affärer i östersund som har namnlistor utlagda för den familjekampanj som startades av fru Brita Nordström, Täby. De affärer som är utsatta för SSU:s krav på bojkott

³²

är ...

Är det någon som tror att vi skulle få yttrandefrihet i det här landet om SSU (Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund) fick bestämma?

8

Professorskan i Täby

Den 4 mars 1970 hade Aftonbladet en rubrik "PROFESSORSKAN, REPRESENTERAR DU VANLIGA SVENSKA KVINNOR?" På den frågan vågar jag svara ett bestämt ja med hänvisning till min släkts förhållanden och den samhällssyn jag har och som antytts i den här boken.

När tidningarna beskyllt mig för att försvara överklassprivilegier, tycker jag att det är lika felaktigt och lika ohederligt som när statsministern beskyllt mig för att vara cynisk.

Min FARFAR var bondpojke från Västersjön vid Hallandsåsen. Han gick till fots till Hälsingborg för att börja som byggarlärning. Han blev småbyggmästare.

Min FAR for utan att kunna ett ord tyska till Tyskland för att jobba på byggen, tjäna sitt uppehälle, lära sig språket och så småningom studera till ingenjör i Strelitz.

Min MORFARS FAR, som var skeppare, dog tidigt och lämnade min MORFARS MOR att ensam dra försorg om de 5 barnen.

Min MORFAR blev efter en strävsam uppväxttid sjökaptten. Gick med segelfartyg på Ostindien och Sydamerika.

Min MORMORS FAR var indelt soldat, husar, i Göingebygden, tog sig namnet Leijon, var byns allt i allo, skraddare, frisör, visdiktare och sångare.

Min MORMOR blev småskollärare och måste enligt dåtidens förordningar sluta sitt yrkesarbete när hon gifte sig. Kyrkosångerska var hon större delen av sitt liv.

Min MOR var ett av de 5 barn, som växte upp i det lilla hemmet på 2 rum och kök vid stranden av Öresund i Häl

157

singborg. En sjömansfamilj levde inte fett på den tiden. Min mor blev modist. Hon sjöng i kyrkokör och grät ibland för hon inte hade råd att lära sig spela.

Genom sparsamhet och uppoffringar kunde mina föräldrar ge sina två döttrar den utbildning de själva inte kunnat få. Detta innebar för MIG att jag fick möjlighet att ta studenten och lära mig spela piano. Efter studentexamen fick jag anställning som extra kontorsbiträde i ett av statens verk. Lönen var 150-220 kronor i månaden. Det mesta gick till sånglektioner. Jag drömde om att bli sångerska.

Men jag gifte mig med en ung jägmästare. Vi bodde 6 år norr om polcirkeln, i Jokkmokk. Vi levde 2 vuxna och 2 barn på 630 kronor i månaden före skatt (c:a 18 000 kr/år i nutida penningvärde). Jag började undervisa vänners barn i pianospelning. Det har jag fortsatt med. Så småningom kom vi till Storstockholm. Jag fick möjlighet att fortsätta mina studier i musik.

Min man arbetade hårt, uppoffrade mycket av familjeliv och sömn, fick en professur. Jag fick alltså helt oförskyllt titeln professorska, en titel som jag hittills aldrig använt. Nu har tidningarna plockat fram denna gamla titel, dammat av den, och nu sägs jag vara "Professorskan i Täby", hon som "försvarar privilegier och talar för överklasskvinnor".

Jag är en professorska med jord under naglarna, sedan jag rensat salladsland och bundit upp tomatplantor. Mitt grånande hår är styvt av vind och vatten när vi någon futtig vecka kan unna oss en båttur i vår vackra skärgård. (Skogshögskolan har sommarterminer, och min man har hittills under vårt 31-åriga äktenskap aldrig haft mer än högst 10 dagars sammanhängande ledighet.) Jag har litet extrajobb som musiklärare eller översättare, skriver någon gång en artikel. Men mitt yrke är HEMMAFRU, och det

158

yrket är jag stolt över.

Varför har jag nu räknat upp allt detta?

Jag känner mycket starkt sambandet med de gångna generationerna. Därigenom ser jag också klart sambandet med de kommande, de ännu ofödda.

Vi människor är inte skapade till helt fristående individer. Vi är länkar i en släktkedja. Vi behöver känna samhörighet med FAMILJEN.

Beröva oss familjen och staten har sedan större möjlighet att dirigera individen. Då blir individerna rotlösa, helt beroende av den stora gruppen staten. Den lilla gruppen familjen bör i stället ses som en byggsten i den stora gruppen staten och den ännu större gruppen världen. Men för att orka vara världsmedborgare med all oro och alla problem det medför, måste vi känna trygghet i primärgruppen FAMILJEN.

Man har beskyllt mig för att försvara privilegier. Ja.

ETT PRIVILEGIUM, som människor sedan urminnes tider har haft i det här landet, vill jag med all kraft försvara, nämligen föräldrars rätt att ge sina egna livsvärderingar i arv till sina barn. Detta får inte trollas bort genom att det allmänna tar hand om barnen i späda ålder och indoktrinerar dem i önskad riktning.

Må vi få behålla vår individualitet och kräva respekt för individens egenart.